

FR

NL

EN

Kanal opent 28.11.26

Inhoud

05	Inleiding
08	A place for all people
09	Naar een nieuwe instelling
13	Openingstentoonstellingen
14	<i>An infinite woman</i>
16	Joëlle Tuerlinckx – <i>La première fois</i>
18	Manon de Boer – <i>Blindsight</i>
20	Joshua Serafin
21	<i>Département des Pièges</i>
23	<i>NO SHOW</i>
25	Banu Cennetoğlu – <i>right?</i>
27	Otobong Nkanga
29	<i>Right to the city – Right to the future</i>
31	<i>A truly immense journey</i>
34	Kanal-collectie
35	Playground
36	Community print room
37	Live arts
43	Publiekswerking
49	CIVA wordt Kanal Architecture
52	A great good place

Inleiding

Yves Goldstein – Algemeen directeur Kanal-Centre Pompidou

304 dagen.

Over 304 dagen opent Kanal zijn deuren voor het grote publiek.

3 314 dagen.

Dat is het aantal dagen sinds ik in deze functie ben gestart en door de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangesteld werd om de Citroën-garage te transformeren tot een museum voor moderne en hedendaagse kunst en architectuur voor de hoofdstad van Europa.

Het is zelden een zachte rit geweest – dat is het nog steeds niet – maar we zijn er nu.

Over 304 dagen is het niet langer een droom, een luchtkasteel of een utopie. Kanal zal zich dan in al zijn dimensies onthullen: die van een buitengewoon museum in een buitengewone stad, en die van een ambitieus museum in een stad die maar al te vaak ambitie mist.

Over 304 dagen opent een museum waarvan de publieke ruimte het zwaartepunt vormt, een stad in de stad, volledig gewijd en toegewijd aan de universaliteit van kunst, architectuur en cultuur. Een museum met straten en hoekjes, een bakkerij en een speelplek, een bibliotheek en studieruimtes, work spaces en ateliers.

Over 304 dagen is het eindelijk zover: dan krijgen Brussel, zijn kunstenaars en al wie van hedendaagse creatie in al haar vormen leeft het museum voor moderne en hedendaagse kunst dat ze verdienen. Dan kunnen kunstliefhebbers en de Brusselaars die van hun stad houden, het komen ontdekken en toe-eigenen.

Over 304 dagen zal Kanal-Centre Pompidou de deuren van zijn stad en zijn negen tentoonstellingen openen. En die van Kanal Architecture en zijn grote openingstentoonstelling.

Tien tentoonstellingen om Kanal te openen. Tien tentoonstellingen om een eerste antwoord te geven op een open vraag: wat is het nut van een museum voor kunst en architectuur in de 21e eeuw? Wat betekent Kanal in een tijd waarin extremisme en imperiale dromen weer in opmars zijn? Wat betekent Kanal in een tijd waarin menselijke intelligentie plaatsmaakt voor die van machines? Wat betekent Kanal in een tijd van polarisatie en identitaire politiek? Wat betekent Kanal in een wereld die tegelijk in brand staat en verdrinkt?

Alles en niets tegelijk.

Alles, omdat kunst de meest uitzonderlijke emancipatoire kracht heeft.

Alles, omdat architectuur gaat over bouwen aan de stad van morgen.

Alles, omdat kunst een unieke hefboom is voor samenleven in Brussel.

Alles, omdat we meer dan ooit nood hebben aan verbeelding, dromen en ontsnapping.

Niets ... als dat alles niet wordt verdedigd.

Niets, als de overheid de ontwikkeling van deze creatieve plek niet mogelijk maakt, een plek die net gespaard zou moeten blijven van de druk van de markt en het tempo van de media.

Niets, als het museum geen plaats is waar wordt nagedacht over de toekomst van de mens.

Niets, als het museum geen voorbeeld is in zijn vernieuwende ambitie.

Niets, als het museum niet democratisch, open, universeel en inclusief is.

En zelfs als dat alles gerealiseerd wordt ... is het maar een museum. Een museum dat zijn plaats moet kennen – een essentiële plaats, dat zeker – met nederigheid en scherpzinnigheid.

Met veel emotie schrijf ik deze woorden.

Brussel is een stad die ik koester sinds ik er geboren werd, 48 jaar geleden.

Brussel is een complexe en moeilijke stad, bruisend en stimulerend, paradoxaal en inspirerend, surrealistisch en absurd, fascinerend en ontregelend; Brussel is een geheel gevormd door een diversiteit die uniek is in Europa.

Brussel is vandaag een belangrijke plek voor hedendaagse kunst in Europa. Morgen, met Kanal-Centre Pompidou, kan Brussel dé toonaangevende plek voor Europese hedendaagse creatie worden. Wij voegen een – ongetwijfeld onmisbaar – stuk toe aan het uitzonderlijke artistieke ecosysteem van deze stad.

Kanal is een uitgesproken optimistische blik op de toekomst, zelfs wanneer alles somber lijkt. Kunst en cultuur kunnen lichtpuntjes zijn in een steeds beangstigendere en verdeelde wereld die mogelijk haar zwaarste beproeving sinds 80 jaar doormaakt.

Kanal wordt een plek van bezinning, van emancipatie, van rust, van dwalen, van kunstenaars, van dromen, van leven, van samenleven, van debat, van luisteren, van spreken, van ontmoeting, van ontdekking, van studie, van leren, van lezen, van ontkoppeling, van terugtrekking, van enthousiasme, van plezier, van ambitie, van wandelingen, van stilstaan, van pauzes, van leven, leven, leven ...

Over 304 dagen opent Kanal zijn deuren voor het grote publiek.

Een uniek project in België en Europa. Een openbaar museum van 40 000 m² openen in het centrum van de Europese hoofdstad.

Kanal openen is een duidelijke boodschap: zonder cultuur, musea of kunstenaars bestaat er geen toekomst voor de mens.

Leve Brussel! Leve Kanal!

A place for all people

Laurent Le Bon – Voorzitter van het Centre Pompidou

“A place for all people” (een plek voor iedereen), dat was de oorspronkelijke visie voor het Centre Pompidou, zoals beschreven door de architecten Richard Rogers en Renzo Piano. Die ambitie is ook nu de drijvende kracht achter de renovatie van het historische gebouw, dat trouw blijft aan zijn oorspronkelijke bestemming, maar zich tegelijkertijd richt op de 21e eeuw. Wanneer het kunstencentrum in 2030 opnieuw de deuren opent – vanbuiten ongewijzigd, vanbinnen volledig verbouwd – zal het Centre Pompidou nog meer transparantie en flexibiliteit bieden dankzij een nieuw en uitgekiend circulatieplan voor een nog betere bezoekerservaring. Terwijl het multidisciplinaire Centre Pompidou een metamorfose ondergaat, verhuist het zijn activiteiten naar partnerlocaties in Frankrijk en daarbuiten. Ook de collectie moderne en hedendaagse kunst gaat op zoek naar nieuwe publieken, met bijna 9 000 bruiklenen per jaar.

De internationale projecten waaieren terwijl uit, van Málaga tot Shanghai, en nu ook Brussel. Hierdoor is het Centre Pompidou uitgegroeid tot een van de grootste culturele spelers ter wereld. Naast de kunstcollectie en de culturele programma's, is het vooral de mentaliteit van de instelling die tot de verbeelding van partners spreekt; de animo om in constructieve dialoog te gaan en zo aan ieders specifieke verwachtingen en ambities te voldoen. Deze projecten zijn vooral een geweldige kans om ideeën uit te wisselen.

In 2017 werd een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Stichting Kanal en het Centre Pompidou. Hiermee werd de basis gelegd voor deze nieuwe culturele en multidisciplinaire hub.

In lijn met de bruisende culturele scene van Brussel komt Kanal-Centre Pompidou nu naar buiten met een programma dat helemaal past bij het DNA van het Centre Pompidou: een interdisciplinaire aanpak, iconische architectuur, een sterke lokale en sociale verankering en een open houding naar het brede publiek.

Gedurende de hele samenwerking, die loopt tot 2031, organiseren Kanal en het Centre Pompidou langdurige tentoonstellingen die putten uit de collectie van het Musée national d'art moderne. Het eerste luik, *A truly immense journey*, opent in november 2026. Tegelijkertijd organiseren de teams van het Centre Pompidou twee keer per jaar tijdelijke tentoonstellingen rond grote namen uit de moderne kunst.

Ik wil hier alle teams bedanken die elke dag alles geven om dit geweldige project te laten slagen.

Naar een nieuwe instelling

Kasia Redzisz – Artistiek directeur Kanal-Centre Pompidou

Kanal begint een nieuw hoofdstuk in de cultuurgeschiedenis van Brussel en daarbuiten. De instelling is vanaf het prille begin geconcipteerd als een museum en opent de deuren in een stad die wordt gekenmerkt door artistieke intensiteit en institutioneel gebrek: een plek waar hedendaagse praktijken al lange tijd bloeien en tieren, zonder een museum voor moderne en hedendaagse kunst. Kanal is opgericht als reactie op die blinde vlek – niet als een oplossing, maar als een voorstel.

Kanal opent op een moment dat museumstructuren steeds vaker ter discussie staan. Toch streeft Kanal niet naar het fixeren van betekenis of het consolideren van autoriteit. In plaats daarvan ziet Kanal het museum als een site voor onderzoek, waar geschiedenissen opnieuw onder de loep worden genomen, waar verhalen open blijven en waar de voorwaarden voor tentoonstelling, verzameling en participatie voortdurend in vraag worden gesteld. In en vanuit Brussel, een stad die gevormd wordt door culturele diversiteit en politieke onderhandeling, benadert het museum kunst niet als een gesloten discipline, maar als een veld van relaties.

Het openingsprogramma maakt van Kanal een plek waar tentoonstellingen, collecties, live praktijken en participatieve processen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het museum positioneert zich tussen permanentie en experiment, tussen het erfgoed van de geschiedenis en de verbeelding van de toekomst. In plaats van één visie uit te dragen, stelt Kanal een nieuw raamwerk voor: een kader dat ruimte biedt voor complexiteit, contradictie en transformatie, en dat het museum niet ziet als een eindpunt, maar als een proces dat samen met het publiek evolueert en een weerspiegeling is van een samenleving die constant verandert.

Kanal ontstaat niet als antwoord op een afwezigheid, maar als een manier om die in te vullen. In een stad waar artistieke praktijken vaak voorafgaan aan hun institutionele omkadering, wordt het museum opgevat als een ruimte om te experimenteren – om te onderzoeken hoe geschiedenissen worden geschreven, afgeleerd en beschikbaar gemaakt voor het heden.

De visie van Kanal heeft vier belangrijke pijlers: zijn rol als museum; participatie als drijvende kracht achter zijn maatschappelijke missie; het verzamelen en stimuleren van nieuwe kunstproductie; en de samenwerking met het Centre Pompidou.

Een museum voor Brussel

Kanal ziet zichzelf als een museum: het neemt die institutionele rol en verantwoordelijkheid op in een stad die al lang zonder museum voor moderne en hedendaagse kunst zit. Het vertrekpunt is Brussel: een stad die zowel artistiek als politiek complex is, waar lokale kunstpraktijken nauw verbonden zijn met internationale trajecten.

Kanal gebruikt zijn locatie in het centrum van de hyperdiverse stad Brussel en in het hart van de Europese Unie om deel te nemen aan transnationale dialogen, zonder daarbij de lokale kunstscene en contexten uit het oog te verliezen. Het museum bekijkt kunstgeschiedenis vanuit invalshoeken die de complexiteit van zijn omgeving laten zien als iets dat voortdurend opnieuw moet worden gelezen en geconfigureerd. In plaats van vaststaande canons te bevestigen, brengt Kanal verhalen naar voren die fragmentarisch, omstreden en gesitueerd zijn.

Het programma van Kanal-Centre Pompidou ontvouwt zich in een aanhoudend ritme van tentoonstellingen, aangevuld met live arts, time-based media en participatieve vormen. Het legt de nadruk op interdisciplinariteit, met als uitgangspunt de baanbrekende, experimentele praktijken die zich sinds het midden van de jaren 1970 in België hebben ontwikkeld. Die elementen worden als onderling afhankelijk beschouwd, waardoor het museum tentoonstellingsformats kan uittesten en kan reflecteren over hoe kunstwerken circuleren, blijven bestaan en in de loop van de tijd opnieuw worden geactiveerd. Door middel van heropvoering, reconstructie en herinterpretatie gaat Kanal kritisch om met het verleden, terwijl het gericht blijft op de toekomst.

Als je vandaag een museum opent, moet je je een heleboel vragen stellen: wie spreekt er, waarvandaan en onder welke omstandigheden? In plaats van één verhaal te vertellen, laat Kanal-Centre Pompidou je de wisselwerking zien tussen kunstwerken en lichamen, lokale kwesties en transnationale geschiedenis, aandacht en participatie.

Participatie

Participatie is een centrale vereiste in de praktijk en de identiteit van Kanal, niet als een instrument om het publiek te bereiken, maar als een methode om de rol van het museum binnen de samenleving te heroverwegen. Door samen te werken met en voor haar publiek beschouwt de instelling participatie als een artistiek, sociaal en politiek uitgangspunt.

In de context van Brussel – een stad met een opvallende taalkundige, culturele en historische diversiteit – worden participatieve praktijken een middel om dialoog en gedeelde ervaringen tot stand te brengen. Kanal traceert de geschiedenis van sociaal geëngageerde en collectieve praktijken en ondersteunt tegelijkertijd hedendaagse vormen van samenwerking en publieksbetrokkenheid in zijn programma.

De architecturale openheid van het museum maakt vormen van samenkomen en gebruik mogelijk die verder gaan dan een conventionele toeschouwerservaring. Participatie krijgt vorm door gedeeld auteurschap, co-aanwezigheid en de herverdeling van zeggenschap, en dat stimuleert een verschuiving van publiek naar gebruiker. Kunstenaars en gemeenschappen worden ondersteund bij het ontwikkelen van werken die evolueren door bijdragen en ontmoetingen. Daardoor kan participatie werken als curatorische benadering én als institutionele ethiek.

*Erfgoed in wording:
de Kanal-collectie en
toekomstige topstukken*

De Kanal-collectie is geworteld in Brussel, een stad waar honderden lokale en internationale kunstenaars wonen. De collectie, die in 2018 is opgericht, weerspiegelt de diversiteit en de internationale verbondenheid van de Brusselse kunstscene.

De collectie focust op hedendaagse praktijken van kunstenaars die in Brussel en België werken, maar omvat ook belangrijke internationale werken die mijlpalen zijn in de ontwikkeling van de instelling. Ze brengt verschillende media en vormen van ownership samen en legt de nadruk op representatie, pluraliteit en contextuele resonantie.

De collectie plaatst werken van lokale kunstenaars in een bredere kunsthistorische en internationale context, zonder daarbij uit het oog te verliezen in welke specifieke sociale, politieke en artistieke omstandigheden ze zijn gemaakt. De collectie – die centraal staat in het openingsprogramma van Kanal – belicht het dynamische en veranderlijke karakter van Brussel als plaats van artistieke creatie.

Kanal is opgezet als een instelling die zich toelegt op hedendaags erfgoed en gaat verder dan zijn taak om kunst van deze tijd te verwerven, te onderhouden en te bewaren. Het ondersteunt ook de creatie van nieuwe werken door middel van opdrachten, samenwerkingen en langdurige artistieke partnerschappen. In die zin fungeert het museum niet alleen als een ruimte waar kunst wordt tentoongesteld en geconserveerd, maar ook als een plek waar toekomstig erfgoed actief wordt geproduceerd, onderhandeld en overgedragen in het heden.

Als we het hebben over hedendaags erfgoed, bedoelen we niet alleen wat wordt verzameld en beheerd, maar ook wat actief in het heden wordt geproduceerd. Kanal bouwt zijn collectie op om het creatieve momentum in de geschiedenis van Brussel vast te leggen, te bewaren en te ondersteunen. We stellen ons programma ook zo samen dat er ruimte is om te experimenteren en risico's te nemen. Kanal is een museum dat zich evengoed inzet voor het verleden als voor de toekomst.

*Partnerschap met
het Centre Pompidou*

Het partnerschap met het Centre Pompidou biedt Kanal blijvende toegang tot een van de belangrijkste collecties moderne en hedendaagse kunst. De samenwerking is eerder bedoeld als een dialoog dan als een overdracht van bevoegdheden. Ze wordt gekenmerkt door verschillen in context, perspectief en institutionele geschiedenis.

Werken uit de collectie van het Centre Pompidou worden in Brussel tentoongesteld als integraal onderdeel van het programma van Kanal met ruimte voor herinterpretatie. Veel werken zijn nog nooit eerder in Brussel getoond, waardoor nieuwe interpretaties kunnen ontstaan in relatie tot

hedendaagse sociale en politieke vraagstukken. De collectie vormt de basis van de langetermijntentoonstellingen van Kanal, die gezamenlijk worden ontwikkeld door de curatorenteams van Kanal en het Centre Pompidou.

Door voortdurende curatorische uitwisseling wordt het partnerschap een middel om na te denken over hoe collecties circuleren, hoe kunstgeschiedenis wordt vertolkt en hoe een museum in Brussel zich kan verdiepen in mondiale verhalen met behoud van zijn duidelijke institutionele eigenheid.

Openings- tentoonstellingen

An infinite woman

Black archives in two acts

28.11.2026—26.04.2027
Room 12

In 1925 werd de Mangbetu-vrouw uit het noordoosten van Congo het virale campagnebeeld van La Croisière Noire, een koloniale propaganda-expeditie dwars door Afrika, gesponsord door autofabrikant Citroën. Negen jaar later begon de bouw van de Brusselse Citroën-garage, een vlaggenschip dat zowel auto's als het idee van imperiale verovering promootte. De site is nu omgevormd tot het museum Kanal dat opent met de tentoonstelling *An infinite woman*. Die onderzoekt in twee delen hoe het beeld van de Mangbetu-vrouwen tot een koloniaal symbool uitgroeide én hoe kunstenaars van Afrikaanse afkomst dat beeld tot vandaag omkeren en het zich opnieuw toe-eigenen.

Het eerste deel is een archiefonderzoek dat toont hoe Mangbetu als een “ethnografische fetisj” viraal gingen en in het Westen als een soort meme avant la lettre werd geconsumeerd, in tijdschriften, tentoonstellingen en films. In het tweede deel doorbreken kunstenaars uit de Afrikaanse diaspora – zoals Raphaël Barontini, Sonia Barrett, Roméo Mivekannin, Faith Ringgold, Barbara Walker en Carrie Mae Weems – het algoritme en eigenen ze zich de beelden en archieven opnieuw toe.

De ondertitel verwijst naar *Venus in Two Acts* (2008) van cultuurhistoricus Saidiya Hartman. De tentoonstelling is geïnspireerd door dat invloedrijke essay over de post-slavernij-samenleving, en viert de grenzeloze Zwarte vrouwelijke verbeelding in het verzet tegen het toxische van de koloniale beeldvorming. Bovenal is *An infinite woman* een oefening in het trotseren van zwaartekracht: het volle gewicht van het koloniale verleden erkennen, maar weigeren dat het vandaag onze samenleving nog bepaalt.

Roméo Mivekannin. Foto: Galerie Eric Dupont

Frida Orubapo, *Zonder titel* (2018).

Raphaël Barontini,
The Golden Ladies (2026).

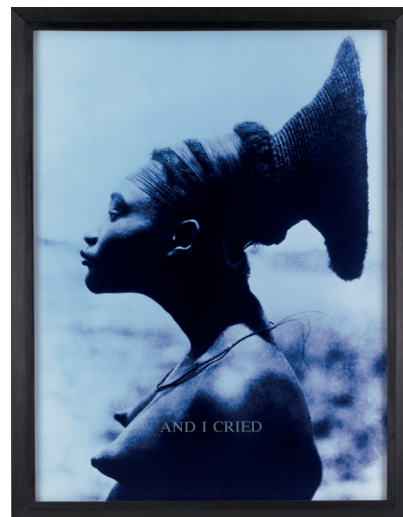
Kunstenaars

Agneskena, Raphaël Barontini, Sonia Barrett, Agnes Lalau, Simone Leigh, Roméo Mivekannin, Nontsikelelo Mutiti, Lorraine O'Grady, Magdalene Odundo, Temitayo Ogunbiyi, J.D. 'Okhai Ojeikere, Mimi Onuoha, Frida Orupabo, Faith Ringgold, Ethel Tawe, Carrie Mae Weems, Barbara Walker.

Curatoren

Sandrine Colard, Curator, Kanal-Centre Pompidou en Sina Salah, Assistent-curator, Kanal-Centre Pompidou

Carrie Mae Weems,
From Here I Saw What Happened and I Cried
(1995-1996). Courtesy van
Gladstone Gallery, Brussel

Barbara Walker, ***The Sitter***
(2002). © Barbara Walker

Joëlle Tuerlinckx

La première fois

28.11.2026—29.03.2027

Lower Room

Lower room

Foto: Bart Grietens

Voor de opening van Kanal koos Joëlle Tuerlinckx zelf een tentoonstellingsruimte uit: de meest ondergrondse, in de funderingen van het museum. Gedurende meerdere jaren volgde ze de bouw van nabij op: het wegpompen van het grondwater naar het kanaal, het optrekken van de muren, het gehamer op de werf. Zo zag ze de ruimte zich een “première fois” aftekenen. Die eerste indrukken deelt ze nu met het publiek. Via “Lichtfiguren” die een universum van echte en valse tijd creëren, en met een geluidscompositie die ze samen met kunstenaar Christoph Fink maakt, stuurt ze de bezoeker door de leegte van de zaal.

Twee verschillende lichtsystemen onthullen de ruimte: het ene lichtsysteem volgt klassiek museaal licht, het andere is meer teatraal en speelt met sfeer, tijd en ritme. Soms kruisen ze elkaar onverwacht – als bij een zonsverduistering – en vormen ze een choreografie die met enige humor naar het verleden én de mogelijke toekomst van de ruimte verwijst.

De stilte wordt doorbroken door aankondigingen, alarmsignalen en andere klanken: werfgeluiden, desoriënterende ruimtebeschrijvingen en teksten van Tuerlinckx, voorgelezen door verschillende stemmen in diverse talen. Die polyfonie voert de bezoeker als het ware onder hypnose langs het ondergrondse van het museum én langs de onzichtbare fundamenteën van Tuerlinckx' werk. Het geluid van water roept de Brusselse moerassen op, de nabijheid van het kanaal en de porositeit van deze ondergrondse ruimte.

Die doorlaatbaarheid doet ook de grenzen vervagen tussen binnen en buiten, tussen het kunstwerk en wat het vertelt. De soundtrack richt zich rechtstreeks tot het publiek: “Daar zal ik je naartoe brengen, Bezoeker”. Sinds de jaren 1980 bouwt Joëlle Tuerlinckx aan een oeuvre dat vertrekt van lichte, veranderlijke materialen. Haar werk is altijd nauw verbonden met de tijd en ruimte waar het tot stand komt en met hoe bezoekers die ervaren.

Over de kunstenaar

Het werk van Joëlle Tuerlinckx bestaat uit installaties, tekeningen en video, maar ook performances en improvisaties. Ze creëert subtiele ingrepen in de tentoonstellingsruimte om nieuwe manieren van waarnemen en betekenisgeving te verkennen. Sinds haar eerste tentoonstelling *No Story, No History* in 1994 bij het Witte de With Center for Contemporary Art (nu Kunstinstituut Melly) in Rotterdam, wordt Tuerlinckx' werk internationaal tentoongesteld. Er waren onder meer solotentoonstellingen in DIA Art Foundation in New York, het Centre International d'Art et du Paysage in Vassivière, Kunstmuseum Basel/Museum für Gegenwartskunst in Basel, Haus der Kunst in München, Arnolfini in Bristol, WIELS in Brussel, Reina Sofía in Madrid, MAMCO in Genève, The Drawing Center in New York, The Power Plant in Toronto en The Renaissance Society in Chicago en recent in Artium Museo in Vitoria-Gasteiz. Ze nam ook deel aan Skulptur Projekte in Münster, Manifesta 10 in Sint-Petersburg, documenta 11 in Kassel. Haar werk bevindt zich onder meer in de collecties van het Bonnefantenmuseum in Maastricht, FNAC in Parijs, Generali Foundation/Museum der Moderne in Salzburg, MoMA in New York, Reina Sofía in Madrid en het Stedelijk Museum in Amsterdam.

Curators

Devrim Bayar, Senior curator, Kanal-Centre Pompidou en Pietro Scammacca, Assistent-curator, Kanal-Centre Pompidou

Foto: Joëlle Tuerlinckx

Manon de Boer

Blindsight

in dialoog met Latifa Laâbissi
en Laszlo Umbreit

28.11.2026—29.03.2027
Room 7

Te midden van de drukte in het nieuwe museum en de stad nodigt *Blindsight* uit om te vertragen. Neem plaats in een van de bioscoopstoelen en duik in de soundtrack van een film die je eerder kunt voelen dan zien. Deze installatie van kunstenaar Manon de Boer, in samenwerking met choreograaf Latifa Laâbissi en geluidsontwerper Laszlo Umbreit, vormt het laatste deel van een drieluik dat begon met de performance *Ghost Party 1* (2022) en de film *Ghost Party 2* (2022). In die film lenen de Boer en Laâbissi hun stem aan kunstenaars en schrijvers die hen inspireerden, van Chantal Akerman en Beyoncé tot Anne Carson en Marguerite Duras. De dialogen en soundscapes werden nadien vertaald naar een geluidsinstallatie, nu herwerkt voor Kanal.

Blindsight dompelt je onder in een zinnenprikkelende ervaring. Het geluid weerklinkt uit speakers die verborgen zitten in vazen – een knipoog naar die in *Ghost Party 2* – verspreid over de ruimte. Elke vaas staat voor een van de “ghosts” aan wie de kunstenaars hun stem geven. Het oor neemt het over van het oog. In een wereld vol prikkels biedt de installatie een moment van rust, een bijna meditatieve pauze waarin de fluisteringen van vergeten stemmen hoorbaar worden.

Manon de Boer is een sleutelfiguur in de Belgische kunstscène. In haar videowerk brengt ze muziek, film en dans samen. Via haar filmportretten onderzoekt ze de perceptie van tijd en ruimte.

Dit werk maakt deel uit van de collectie van Kanal.

Manon de Boer, *Blindsight* (2022)
Foto: Rik Vannevel

Over de kunstenaar

Manon de Boer studeerde aan de Willem de Kooning Academie in Rotterdam en aan de Rijksakademie in Amsterdam, en won in 1997 de Prijs voor Jonge Belgische Schilderkunst. In 2006 richtte ze samen met Herman Asselberghs, Sven Augustijnen en Anouck De Clercq Auguste Orts op, een platform voor de productie en distributie van films en video's. Ook doceert ze aan erg in Brussel. In haar films portretteert ze mensen in wie ze persoonlijk geïnteresseerd is en onderzoekt ze hoe tijd en ruimte ervaren worden. Haar werk was te zien op de biënnales van Venetië, Berlijn, São Paulo en Taipei, op documenta (13) en op solotentoonstellingen in Witte de With in Rotterdam, de Frankfurter Kunstverein, de South London Gallery, het Contemporary Art Museum St. Louis, het Museum of Art Philadelphia, het Van Abbemuseum in Eindhoven, Secession in Wenen, het Gulbenkian Museum in Lissabon, het Museum Dhondt-Dhaenens in Deurle en het Kunstmuseum St. Gallen. Het maakt deel uit van onder andere de collecties van het MoMA in New York, MACBA in Barcelona, Centre Pompidou in Parijs, het Van Abbemuseum in Eindhoven, Mudam in Luxemburg, M HKA in Antwerpen en S.M.A.K. in Gent.

Curator

Jennifer Beauloye, Verantwoordelijke collecties, archieven en bibliotheek, Kanal-Centre Pompidou

Joshua Serafin

28.11.2026—29.03.2027
Room 1

In 1909 migreerde de Japanse betovergrootvader van Joshua Serafin naar de Filipijnen. Met de filminstallatie *Whispering pleas of the eternal echoes* die hen speciaal voor de opening van Kanal maakt, duik je als bezoeker mee in de zoektocht naar hun erfgoed en roots. Vanuit een verlangen naar verbinding en kennis over het verleden brengt Serafin personages en entiteiten uit verschillende regio's en tijden samen. Beelden opgenomen in de Filipijnen worden afgewisseld met scènes in België. En in een heel eigen universum gaan vorige en huidige generaties in gesprek, elkaar op een kosmische drempel kruisend.

Centrale thema's bij Joshua Serafin zijn choreografie en queerness, en hoe lichaam, omgeving en publiek samen ervaringen vormgeven. Hun persoonlijk traject, van Manila tot Hongkong en nu Brussel, vormt de drijvende kracht achter hun onderzoek naar de impact van migratie en verplaatsing op identiteit en aanpassingsvermogen. In hun performances brengt Serafin alter ego's en personages samen in "speculative cosmologies". Die ruimtes voor vrijheid, verbeelding en transformatie dagen systemen uit die lichamen willen controleren, zoals in de performance *VOID (2023)*.

Over de kunstenaar

Joshua Serafin woont en werkt in Brussel en studeerde aan de Philippine High School for the Arts, de Hong Kong Academy for Performing Arts, KASK in Gent en P.A.R.T.S. in Brussel. Hen maakt werk op de grens van performance, film, installatie, sculptuur en geluid. Hun werk werd recent getoond op de 60e Biënnale van Venetië (2024) en in het Rockbund Art Museum in Shanghai (2025). Hun performance *VOID (2023)* werd internationaal geprezen en werd getoond in CAPC in Bordeaux, Amant in New York, Dark Mofo in Australië en op het Tono Festival in Mexico. *VOID* was ook meermaals in België te zien, onder meer in Campo en Wintercircuit (VIERNULVIER) in Gent en in de Hallen van Schaarbeek.

Curator

Bas Hendrikx, Curator participatie, Kanal-Centre Pompidou

Joshua Serafin, *Creation Paradigm (2023)*.
Foto: AMANT Foundation

Relics, Joshua Serafin (2025).
Foto: Michiel Devijver

Département des Pièges

Metabolic Museum-University

28.11.2026—31.05.2027
Room 9

Met *Département des Pièges* nodigt curator Clémentine Deliss je uit om een reeks bijzondere objecten en schilderijen aandachtig te bestuderen. Het gaat om een reeks voorwerpen die zelden getoond worden en je op het verkeerde been zetten: lokazen, visnetten, boobytraps, trompe-l'oeils ... allemaal valstrikken of "pièges". Ze zijn afkomstig uit de collecties van elf uiteenlopende Brusselse musea, van het Design Museum, het AfricaMuseum en het Nationaal Museum van de Weerstand tot het Geneeskundemuseum. Op hun beurt worden ze naast hedendaagse werken en prototypes van kunstenaars als Guillaume Bijl, Kasper Bosmans, Laurent Dupont, Aline Bouvy, Pélagie Gbaguidi, Otobong Nkanga, Valérie Mannaerts, Miao Miao en vele anderen geplaatst die eveneens de notie van vallen verkennen.

De titel is een knipoog naar het fictieve museum *Département des Aigles* van Marcel Broodthaers, de toonaangevende Surrealistische en Conceptuele kunstenaar in het Brussel van de jaren 1960 en ver daarbuiten. Ook de mise en scène verwijst naar een "département", een soort "museum-universiteit" of faculteit voor visuele reflectie. Aan een grote, longvormige tafel kan je in alle rust de objecten bekijken en bestuderen. De historische artefacten en hedendaagse werken liggen naast elkaar uitgesteld, terwijl aan de muren schilderijen van Belgische en internationale kunstenaars uit de 17e tot de 21e eeuw hangen. In een begeleidend gidsje lees je meer over de context van elk object. Zo daagt de tentoonstelling je uit nieuwe verbanden tussen collecties te leggen die iets vertellen over de wereld van vandaag. Neem plaats in het *Département des Pièges* en creëer je eigen linken en verhalen.

Clémentine Deliss,
Diagramme de recherche (xxxx).
Foto: Département des Pièges –
Metabolic Museum-University.

Andrzej Steinbach, *Untitled (AK)* (2024).
Foto: Andrzej Steinbach

Kunstenars

Saâdane Afif, Yesim Akdeniz, Raymond W. Barion, Nick Bastis, Guillaume Bijl, Kévin Blinderman, Kasper Bosmans, Aline Bouvy, Jakob Brugge, Wim Delvoye, Laurent Dupont, Pélagie Gbaguidi, Valérie Mannaerts, Miao Miao, Otobong Nkanga, Rokko Miyoshi, Douglas Park, Marina Pinsky, Andrzej Steinbach, Luke Willis Thompson, Oscar Tuazon en Didier Vervaeren.

Curator

Clémentine Deliss, Curator-at-large, Kanal-Centre Pompidou en gastdocent aan de ArBA-EsA en Pietro Scammacca, Assistent-curator, Kanal-Centre Pompidou

Collecties

AfricaMuseum, Archief en Museum voor het Vlaams Leven te Brussel, Brussels Museum van de Molen en de Voeding, Design Museum Brussels, Documenta Archief Kassel, Geneeskundemuseum, Hortamuseum, Instituut voor Natuurwetenschappen, La Fonderie - Brussels Museum voor Industrie en Arbeid, Momuse Museum Molenbeek, Museum van Elsene, Nationaal Museum van de Weerstand.

In samenwerking met de ArBA-EsA Académie royale des Beaux-Arts de Bruxelles.

Marc Cram, *De Echte Kinneklopper* (1991).

Collectie van het Archief en Museum voor het Vlaams Leven te Brussel. Foto: Clémentine Deliss

NO SHOW

28.11.2026—18.01.2027

Room 3

Deborah Bowmann en
Maoupa Mazzocchetti,
NO SHOW (2026).
Foto: Emile Rubino

Kan een museum entertainen? Op de plek waar ooit het eerste lunapark van Brussel stond, stellen kunstenaarsduo Deborah Bowmann, muzikant Maoupa Mazzocchetti en twintig andere Brusselse kunstenaars zich met een knipoog die vraag. Een poging tot antwoord vind je in *NO SHOW*, een immersieve ervaring waarin kunst, licht, geluid en performance in vijf ruimtes samenkomen. Met een (onbetrouwbare) verteller als gids schipper je als bezoeker tussen front- en backstage, feit en fictie, met humor die verleidt én bijt.

Net zoals Deborah Bowmanns vroegere artist-run space in Sint-Gillis in Brussel telkens werd heruitgevonden – van schoenenwinkel en parkeerplaats tot woonkamer – laat ook deze tentoonstelling zich moeilijk vastpinnen. Twintig Brusselse kunstenaars nemen een plek in binnen de scenografie van Deborah Bowmann en de soundtrack van Mazzocchetti. In een tijd waarin aandacht schaars is en spektakel centraal staat, tonen de kunstenaars hoe ze omgaan met de druk om te entertainen. Ze omarmen én verwerpen de commercialisering van hun identiteit, werk en persoonlijke verhalen. Met een flinke dosis ernst én humor, verkent *NO SHOW* hoe een tentoonstelling zichzelf kan “performen”, en zet zo op subtiële wijze de grenzen en verwachtingen van het museum op scherp.

Deborah Bowmann bestaat uit de kunstenaars Amaury Daurel en Victor Delestre. Met dit project, hun grootste tot nu toe, belichten ze samen met Mazzocchetti de cruciale rol van artist-run initiatieven voor de Brusselse kunstscene.

Kunstenars

Simon Asencio, Christianne Blattman, Marc Buchy, Camille Orso Cael, Ryan Cullen, Jot Fau, Mona Filleul, Luna Mahoux, Sandrine Morgante, Shaun Motsi, Vica Pacheco, Shervin/e Sheikh Rezaei, Emile Rubino, Sarah & Charles, Margaux Schwarz, AMARI and Kajol Singh, Mira Maria Studer, The LetterSpace Department, Yemo Park and Eleanor Ivory Weber.

Concept

Deborah Bowmann

Het kunstenaarsduo Deborah Bowmann bestaat uit Amaury Daurel en Victor Delestre en werd in 2014 opgericht in Amsterdam. Sinds 2015 zijn ze gevestigd in Brussel. Hun praktijk omvat het cureren van tentoonstellingen en het maken van sculpturen, installaties en decors. Als kunstenaars-entrepreneurs blijven ze nieuwe manieren bedenken om hun eigen werk en dat van anderen in de kijker te zetten. Dit was onder andere te zien in projecten in het Centre Pompidou in Parijs in 2021–2023 en in M Leuven in 2024.

Maoupa Mazzocchetti

Maoupa Mazzocchetti is een muzikant en geluidskunstenaar die bekendstaat om zijn composities, live optredens en installaties. Zijn werk draait rond ontdekking en transformatie en schakelt moeiteloos tussen genres en stijlen. Die kameleonse kwaliteiten komen onmiskenbaar tot uiting op zijn albums van de afgelopen tien jaar, waarin hij diverse genres verkent en samenwerkt met artiesten als Clara!, Beau Wanzer, ZULI, Safety Trance en Leïla Bordreuil. Daarnaast was hij wereldwijd te zien op invloedrijke podia en festivals voor elektronische muziek zoals Ancienne Belgique, Berghain, Mutek Festival, Oil Shenzhen en Rewire Festival. De praktijk van Mazzocchetti heeft ook een beeldende component. Zo voert hij verschillende – vaak satirische – alter ego's op die kritisch kijken naar de pop- en mainstreamcultuur, zoals het personage Snippet Boy (2018).

Curatoren

Deborah Bowmann + Maoupa Mazzocchetti, Eliel Jones, Curator performance en time-based media, Kanal-Centre Pompidou en Claire Contamine, Assistent-curator, Kanal-Centre Pompidou

Deborah Bowmann en
Maoupa Mazzocchetti,
Foto: Sepideh Farvardin

Banu Cennetoğlu

right?

28.11.2026—24.05.2027
Showroom
Vrij toegankelijk

Met *right?* toont Banu Cennetoğlu de artikelen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens als boeketten van gouden letterballonnen in de showroom van Kanal. Elke bundel vormt een van de 30 artikelen van de verklaring. Die kwam er op 10 december 1948, drie jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog, op de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in Parijs, en beschrijft de fundamentele mensenrechten die wereldwijd beschermd zouden moeten worden. Met vertalingen in meer dan 500 talen groeide de verklaring uit tot een van de meest verspreide documenten ter wereld. Maar wat betekenen deze rechten nog, in een wereld die ze blijft uithollen en schenden?

Voor de opening van Kanal toont de kunstenaar, die in Istanbul woont, voor het eerst alle 30 artikelen samen. Dat gebeurt niet toevallig in Brussel, de thuisbasis van zowel de Europese instellingen als het NAVO-hoofdkwartier – organisaties die zeggen te waken over vrede en democratie.

Dag na dag lopen de ballonnen leeg en verliezen ze hun glans. Geleidelijk vervormen de letters en dreigen ze te veranderen. Die vergankelijkheid onthult de kwetsbaarheid van mensenrechten: ze bestaan alleen zolang ze actief bevestigd, verdedigd en heruitgevonden worden. *right?* is tegelijk een ode én een waarschuwing dat mensenrechten nooit definitief verworven zijn.

Banu Cennetoğlu onderzoekt hoe verhalen, data en documenten in de publieke ruimte circuleren en ons wereldbeeld bepalen.

Banu Cennetoğlu, *right?*
(2022). Courtesy van de
kunstenaar en Sylvia Kouvali.
Foto: Sean Eaton

Over de kunstenaar

Banu Cennetoğlu studeerde fotografie in Parijs en volgde het artist-in-residence-programma van de Rijksakademie in Amsterdam en van DAAD in Berlijn. Ze is de oprichter van BAS, een door kunstenaars gerunde ruimte in Istanbul die zich toelegt op kunstenaarsboeken en drukwerk. In haar werk maakt ze gebruik van methoden voor verzamelen en archiveren, en onderzoekt ze de politiek achter de productie, classificatie en verspreiding van kennis. Daarin reflecteert ze op de onmogelijkheid om afwezigheid zichtbaar te maken, en hoe de pogingen om dat toch te doen ons begrip van verlies vergroten. Tussen 2007 en 2020 heeft ze, in samenwerking met kunstenaars en instellingen, actuele en vertaalde versies van *The List* in verschillende landen gepresenteerd, met behulp van openbare structuren. *The List*, samengesteld door UNITED for Intercultural Action, is een groeiend document dat informatie bijhoudt over de sterfgevallen van vluchtelingen, asielzoekers en migranten binnen of aan de grenzen van Europa sinds 1993.

Het werk van Cennetoğlu was te zien op solotentoonstellingen in Void in Derry, K21 Ständehaus Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen in Düsseldorf, Sculpture Center in New York, Chisenhale Gallery in Londen en Kunsthalle Basel. Daarnaast nam ze deel aan de biënnales van Berlijn, Istanbul, Liverpool, Gwangju, Athene en Venetië, en ook aan Manifesta 8 in Murcia en documenta 14 in Athene en Kassel.

Curator

Devrim Bayar, Senior curator, Kanal-Centre Pompidou

Banu Cennetoğlu

Otobong Nkanga

28.11.2026—19.04.2027

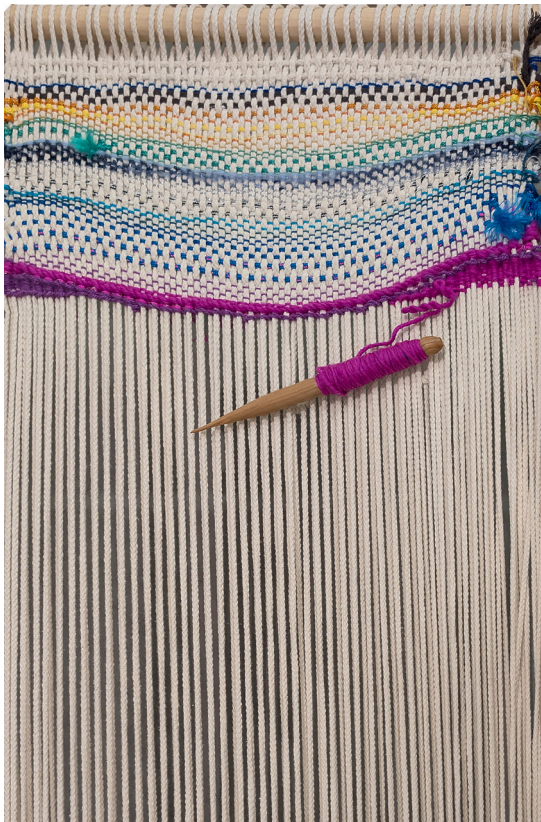
Hall 2

Vrij toegankelijk

Op vraag van Kanal transformeert Otobong Nkanga een van de grote open ruimtes tot een intieme plek voor ontmoeting en co-creatie. Houten weefgetouwen staan centraal opgesteld, participanten gaan er na een opleiding samen mee aan de slag. Vaardigheden en ervaringen worden uitgewisseld. Draden worden verweven, persoonlijke en collectieve verhalen raken verstrengeld. Zo wordt het weven een “social act” en wordt er gezamenlijk bijgedragen aan het uiteindelijke kunstwerk.

In het nieuwe museum, ooit een autogarage en omvangrijke plek van productie, nodigt de installatie je uit tot nadenken over de achterliggende arbeid en economische structuren die kunstinstellingen en de wereld in het algemeen dragen. In haar werk onderzoekt Otobong Nkanga hoe zulke systemen en processen de relaties tussen mensen en dingen beïnvloeden. Door hier werk en middelen te verdelen over een netwerk van partners en deelnemers, wordt de sociale rol van het museum en zijn inzet voor de gemeenschap, duurzaamheid en gedeeld ownership belicht.

Otobong Nkanga woont en werkt in Antwerpen en geldt als een van de toonaangevende kunstenaars van vandaag. Ze kreeg een Special Mention op de 58e Biënnale van Venetië en werd door het MoMA in New York in 2024 uitgenodigd om een werk te maken voor hun Atrium. Ze won onder meer de Yanghyun Prize, de Belgian Art Prize en de Nasher Art Prize.

Otobong Nkanga, *Awaiting Pleasure—The Workstation* (2003-2004).

Foto: Ami Weic kaane Sarr

Otobong Nkanga
Foto: Wim van Dongen

Over de kunstenaar

Otobong Nkanga studeerde aan de Obafemi Awolowo Universiteit in Ile-Ife, de Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts in Parijs en de Rijksakademie en DasArts in Amsterdam. In haar werk onderzoekt ze de complexe sociale, politieke en materiële relaties tussen lichamen, territoria, mineralen en de aarde. Het was te zien op talrijke tentoonstellingen, onder meer in het Musée d'Art Moderne in Parijs, het Nasher Sculpture Center in Dallas, het MoMA in New York, Kunsthau Bregenz, MCA in Chicago, Kunsthal Aarhus, Beirut Art Center, Tate Modern in Londen, M HKA in Antwerpen en L'appartement 22 in Rabat. Ze nam ook deel aan documenta 14 in Athene en Kassel en aan de biënnales van Venetië, Sharjah, Taipei, Sydney, São Paulo en Dakar. Ze ontving een Speciale Vermelding op de 58ste Biënnale van Venetië en kreeg de Yanghyun Prize in 2015 en de Belgian Art Prize in 2017. In 2018 werd ze bekroond met de Ultima voor Beeldende kunst van de Vlaamse Overheid en in 2023 was ze laureaat van de Nasher Art Prize. Haar werk bevindt zich in de collecties van het Centre Pompidou en het Musée d'Art Moderne in Parijs, de Fondation Sindika Dokolo, het Stedelijk Museum in Amsterdam, het Bonnefantenmuseum in Maastricht, Tate Modern in Londen, Mu.ZEE in Oostende, M HKA in Antwerpen en andere.

Curatoren

Kasia Redzisz, Artistiek directeur, Kanal-Centre Pompidou, Stefaan Willems, Verantwoordelijke publiekswerking, Kanal-Centre Pompidou en Sina Salah, Assistent-curator, Kanal-Centre Pompidou

Right to the city – Right to the future

28.11.2026—14.03.2027

Room 4, 5, 6

Institution:

Kanal Architecture

“Brussel” krijgt vaak de schuld van alles. De stad is uitgegroeid tot een symbool van disfunctioneren, bureaucratisering en versnippering. De tentoonstelling *Right to the city* biedt een andere kijk: een kritisch eerbetoon dat Brussel toont als een baanbrekend laboratorium voor een nieuwe ruimtelijke praktijk. Een die niet zozeer berust op de lineaire logica van een masterplan, maar op botsende, tegengestelde en participatieve processen die de manier waarop we in de stad samenleven, bepalen, verleggen en heruitvinden.

Deze tentoonstelling eert een brede transversale architectuur: een praktijk waarin de expertise van architecten, landschapsarchitecten en stedenbouwkundigen samenkomt met de maatschappelijke betrokkenheid van activistische en burgerverenigingen. In *Right to the city* worden zowel “activistische archieven” (Isabelle Doucet), de Archives d’architecture moderne (AAM) en het Sint-Lukasarchief (van het einde van de jaren 1960) die deel uitmaken van het DNA van Kanal Architecture, als hedendaagse initiatieven zoals Open Streets van Filter Café Filtré en de dekoloniale projecten van het Laboratory of Mixed Realities in de kijker gezet.

Brussel heeft een erg traumatische relatie met moderniteit en modernisering, die vaak spottend “Verbrusseling” wordt genoemd. Deze “sloop in vrede” heeft het stedelijke weefsel diep geraakt, zoals bij de transformatie van de Noordwijk en met het Manhattan-plan, vlak naast Kanal. *Right to the city* sluit aan bij dit stuk geschiedenis: de tentoonstelling verbindt hoe de omliggende wijken dit hebben ervaren met hedendaagse uitdagingen zoals de klimaatcrisis, circulaire economie, gender en postkolonialisme.

De tentoonstelling en het bijhorende programma hebben een dubbele opzet. Enerzijds positioneren ze Kanal Architecture als nieuw forum voor debat over stedelijke ruimte, waar zowel experts als burgers samenkomen. Anderzijds zetten ze het DNA van Kanal Architecture als ambassadeur van een transversale praktijk, met aandacht voor architectuur, landschap en stedelijke ecosystemen in de verf.

Right to the city stelt documenten tentoon uit de historische collecties van CIVA, nieuw onderzoek (jaren 1970 – 2010) en acht hedendaagse commissies. De openingstentoonstelling gaat hand in hand met een publiek programma van ongeveer 50 uiteenlopende evenementen voor zowel het brede publiek als experts. Tegelijkertijd wordt er een reeks workshops georganiseerd die omkadering geven bij de tentoonstelling voor een publiek van alle leeftijden. De tentoonstelling wordt ook vergezeld van een publicatie.

Curatoren

Assistent-curator

Curatoren openbaar
programma

Silvia Franceschini, Eric Hennaut, Nikolaus Hirsch, Yaron Pesztat

Clara Manigne

Stéphane Damsin, Nicolas Hemeleers

51N4E / Track / LabNorth, AAM, ARAU, A+ / Geert Bekaert/ Maurice Culot / Jos Venderbreeden, Association des Comités de Quartier Ucclais, Pierre Bismuth / Nicolas Firket, Oana Bogdan, Gideon Boie / Lieven De Cauter, Inter-Environnement Bruxelles, Brussels Youth Coalition, Brusselse Raad voor het Leefmilieu, CEBE (Commission de l'Environnement de Bruxelles Est), Cinema Legumen, Cinema Nova, CityMined, Communa, Commission de l'Environnement de Bruxelles Ouest, Comité général d'action des Marolles, Luigi Coppola / Kobe Matthys / Zenne Garden, Stéphane Dasmin (Ouest), Wouter De Raeve, Xaveer de Geyter, Disturb, Paul Duvigneaud, Filter Cafe Filtré, Freetown Brussels, Common Front of Nature Defense Groups, Groupe Structure, HouseEurope, Hôtel Centrale, Adelita Husni-Bey, Aglaia Konrad, Léon Krier, Lucien & Simone Kroll, Le début des haricots, Louis Le Roy, Ligue des amis de la Forêt de Soignes / Ligue des amis du Kawberg, MAPRAC, Molenbeek2030, Pétitions-Patrimoine, Picnic the streets, Plein-OPEN air, Recyclart, Joanna Salles, Françoise Schein, Sint-Lukasarchief, Studio 012/Karbon, Studio Open City, The Kitchen, The Laboratory of Mixed Realities (Sammy Balaji, Katrien Reist, Jasper Walgrave en anderen), Toestand, Universal Embassy/Hito Steyerl, V+, Paola Vigano, Jozef Wouters en anderen.

*Academische
samenwerkingen*

ETH Zurich, KU Leuven, La Cambre, RWTH Aachen, Sandberg Instituut / Rietveld Academy, TU Delft, UC Louvain, UGent, University of Luxemburg, University of Sheffield, VUB

Externe onderzoekers

Koenraad Daneels, Isabelle Doucet, Johan Lagae, Bruno Notteboom, Elisabeth Peeters, Markus Miessen, Sven Sterken, Martino Tattara en anderen (deels in het kader van het programma Research in Residence van CIVA)

City Mine(d), **Bal** (1998). Courtesy van de kunstenaar

A truly immense journey

28.11.2026—10.01.2028

Room 2, 8, 11

A truly immense journey nodigt je uit op een reis zonder eindpunt langs wat mensen, ideeën en kunst in beweging zet, van begin jaren 1900 tot vandaag. Zo'n 350 topstukken, voornamelijk uit het Centre Pompidou en Kanal, maar ook andere Belgische openbare en privécollecties worden samengebracht. Je meandert langs plekken en stromingen, langs het werk van moderne iconen als Lygia Clark, Sonia Delaunay, Natalia Goncharova, Henri Matisse, Wifredo Lam, Katarzyna Kobro, Pablo Picasso en Alberto Giacometti tot hedendaagse internationale en Brusselse kunstenaars als Sammy Baloji, Edith Dekyndt, Aglaia Konrad en Hana Miletić. Door historische en hedendaagse werken naast elkaar te plaatsen, ontstaan verrassende ontmoetingen die nieuw licht werpen op actuele vragen rond Brussel én de kunstgeschiedenissen.

Geïnspireerd door de ligging van het museum aan het kanaal Charleroi-Brussel – een symbool van handel, uitwisseling en migratie – neemt *A truly immense journey* je mee in drie bewegingen. Het eerste deel vertelt verhalen over beweging, over België en over vele andere regio's in de wereld waar mensen zich door politieke, sociale of klimatologische factoren verplaatsen. Een tweede deel belicht hoe het Europese Modernisme van begin 20e eeuw onlosmakelijk verbonden was met koloniale visies op Afrika, Oceanië en het Caribisch gebied, én hoe reizende en migrerende kunstenaars nieuwe ideeën mee vormgaven en verspreidden. Het laatste deel zet jou, de bezoeker, in beweging, en toont hoe kunstenaars van verschillende generaties en landen – van het Constructivisme, De Stijl en Bauhaus tot het Minimalisme en Kinetische kunst – de traditionele kunstvormen loslieten om ruimte te maken voor toeval en interactie.

De titel is ontleend aan *My Destination* (1935) van auteur Franz Kafka, die de wereld als ongrijpbaar en voortdurend in beweging zag. In een tijd van wereldwijde instabiliteit klinkt zijn visie actueler dan ooit.

A truly immense journey is de start van een reeks langlopende tentoonstellingen met werken uit de collectie van het Centre Pompidou in Parijs.

Kunstenaars

Berenice Abbott, Josef Albers, Pierre Alechinsky, Francis Alÿs, Ambassade Universelle, Hélène Amouzou, El Anatsui, Leonor Antunes, Karel Appel, Rasheed Araeen, Jean Atlan, Kader Attia, Marcos Avila Forero, Belkis Ayon, Sammy Baloji, James Barnor, Yto Barrada, Judith Barry, Lothar Baumgarten, Bernd and Hilla Becher, Maurice Béjart, Charif Benhelima, Ella Bergmann-Michel, Henryk Berlewski, Max Bill, Alighiero Boetti, Martha Boto, M'barek Bouhchichi, Mohamed Bourouissa, Constantin Brancusi, Georges Braque, Marcel Broodthaers, Frédéric Bruly Bouabré, Pol Bury, André Cadere, Marcelle Cahn, Miriam Cahn, Alexander Calder, Ivan Cardoso, Aimé Césaire, Saloua Raouda Choucair, Lygia Clark, Constant, Carlos Cruz-Diez, Merce Cunningham, Bady Dalloul, Thierry De Mey and Anne Teresa De Keersmaecker, Edith Dekyndt, Sonia Delaunay, André Derain, Marthe Donas, Roland Dorcély, Raymond Duchamp-Villon, Marcel Duchamp,

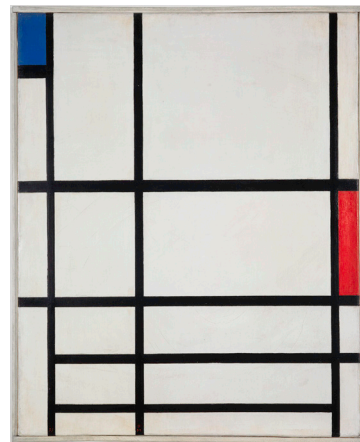
Anna Maria Maiolino
Entrevidas, 1981
 Collectie Centre Pompidou,
 Paris. Musée national d'art
 moderne - Centre de création
 industrielle (c) Centre
 Pompidou, MNAM-CCI/
 Laboratoire photographique/
 Dist. GrandPalaisRmn

Anonyme (film)
Danse serpentine [II] (Cat.
 Lumière N°765-I), [1897 - 19
 juin 1899]. Collectie Centre
 Pompidou, Paris. Musée
 national d'art moderne -
 Centre de création industrielle

Henri Cartier-Bresson,
**Giacometti à la galerie
 Maeght**, Paris, 1961. Collectie
 Centre Pompidou, Paris Musée
 national d'art moderne - Centre
 de création industrielle

Piet Mondriaan
**Composition en rouge,
 bleu et blanc II**
 1937. Collectie Centre
 Pompidou, Paris Musée
 national d'art moderne -
 Centre de création
 industrielle

Nesa Paripovic, **N.P. 1977**, 1977
 © Centre Pompidou, MNAM-CCI/Service de
 la documentation photographique du MNAM/
 Dist. GrandPalaisRmn

Germaine Dulac, Marlene Dumas, Wojciech Fangor, Sonja Ferlov Mancoba, Dan Flavin, LaToya Ruby Frazier, Loïe Fuller, Naum Gabo, Ellen Gallagher, Mekhitar Garabedian, Alberto Giacometti, Natalia Gontcharova, Roberta González, Melissa Gordon, Jane Graverol, Marie Hadad, Rula Halawani, Raoul Hausmann, Sheila Hicks, Thomas Hirschhorn, Nicholas Hlobo, Alexej von Jawlensky, Donald Judd, Melike Kara, Ellsworth Kelly, Bouchra Khalili, Paul Klee, Julije Knifer, Katarzyna Kobro, Běla Kolářová, François Kollar, Aglaia Konrad, Gyula Košice, Jannis Kounellis, Edward Krasiński, Wifredo Lam, Mikhail F. Larionov, Henri Laurens, Julio Le Parc, Walter Leblanc, Fernand Léger, Glenn Ligon, Bertina Lopes, Ibrahim Mahama, Anna Maria Maiolino, Sarah Maldoror, Kasimir Malévitch, Man Ray, Babette Mangolte, Agnès Martin, Henri Matisse, Julie Mehretu, Ana Mendieta, Hana Miletić, Amedeo Modigliani, László Moholy-Nagy, Vera Molnar, Piet Mondrian, François Morellet, Chrystel Mukeba, Bruno Munari, Deimantas Narkevičius, Aurélie Nemours, Louise Nevelson, Otobong Nkanga, Meret Oppenheim, Gabriel Orozco, Oseloka Osadebe, Neša Paripović, Constant Permeke, Antoine Pevsner, Pablo Picasso, Sigmar Polke, William Pope.L, Charlotte Posenenske, Ernest Procter, Marwan Rechmaoui, Sophie Ristelhueber, Juliette Roche, Nicolas Schöffer, Victor Servranckx, Lucy Skaer and Rosalind Nashashibi, Jesús Rafael Soto, Henryk Stażewski, Frank Stella, Ceija Stojka, André Sureda, Maurice Tabard, Sophie Taeuber-Arp, Rufino Tamayo, Tanbak, Wolfgang Tillmans, Jean Tinguely, Ana Torfs, Joaquín Torres-García, Luc Tuymans, Henry Valensi, Rubem Valentim, Theo van Doesburg, Georges Vantongerloo, Agnès Varda, Grazia Varisco, Victor Vasarely, Véronique Vercheval, Danh Vo, Nil Yalter, Artur Żmijewski

Archief materiaal

Chantal Akerman, Guy Debord, Samuel Feijóo, G.R.A.V. (Groupe de recherche d'art visuel), L'Internationale Situationiste, Jacqueline de Jong, Asger Jorn, Diego Rivera

Curatoren

Deze tentoonstelling wordt gezamenlijk gecureerd door de teams van Kanal en het Centre Pompidou: Kasia Redzisz, Artistic director, Kanal, Centre Pompidou with Marta Dziawańska, Curator, Kanal-Centre Pompidou and Devrim Bayar, Senior curator, Kanal-Centre Pompidou, Aurelien Bernard, Attaché conservation, contemporary and future creations collections Musée national d'art moderne - Centre Pompidou, Sandrine Colard, Curator, Kanal-Centre Pompidou, Claire Contamine, Assistant curator, Kanal Centre-Pompidou, Anne Foucault, Attaché conservation, modern collections Musée national d'art moderne - Centre Pompidou, Justine McKenna, Assistant curator, Kanal Centre-Pompidou, Kanal-Centre Pompidou, Pietro Scamacca, Assistant curator, Kanal Centre Pompidou, Aurélie Verdier, Conservator, modern collections Musée national d'art moderne - Centre Pompidou

Kanal-collectie

De openingstentoonstellingen putten ook uit de jonge collectie van het museum. De Kanal-collectie is opgericht in 2018 en focust op hedendaagse kunstenaars die in Brussel en over heel België werken. Ze is een afspiegeling van de diversiteit en internationale connecties van de kunstscene in de stad. Kanal is de enige openbare instelling in Brussel die zich bezighoudt met het uitbouwen, beheren en ontsluiten van een collectie hedendaagse kunst, en deze deelt met het grote publiek in Brussel en daarbuiten.

De Kanal-collectie bestaat uit verschillende media, van schilderkunst, beeldhouwkunst en installaties tot fotografie, film en performance, en weerspiegelt zo de pluraliteit van hedendaagse praktijken van kunstenaars. De programmering van Kanal plaatst de werken in een bredere kunsthistorische en internationale context, met oog voor de sociale, politieke en artistieke factoren die bepalend zijn voor hun creatie en productie.

De collectie vertegenwoordigt belangrijke historische figuren uit de Brusselse kunstscene, zoals Jacqueline Mesmaeker of Walter Swennen, maar ook internationaal gevestigde kunstenaars zoals Francis Alÿs, Sammy Baloji, Ann Veronica Janssens, Lucy McKenzie, Otobong Nkanga, en prominente kunstenaars van de jongere generatie, waaronder Kasper Bosmans en Luna Mahoux.

Naast een uitgebreid archief met documenten van lokale kunstorganisaties, kunstenaars en verzamelaars, bevat de Kanal-collectie ook kunstenaarsedities. Deze variëren van artists' books tot fanzines – een uniek maar tot op heden ondervertegenwoordigd medium binnen de Belgische instellingen.

Alle aanwervingen worden onderworpen aan een strenge procedure, waarbij een aankoopcomité van experts het werk van het curatorenteam van Kanal kritisch onder de loep neemt. Externe leden van het comité zijn onder meer: Daniel Blanga-Gubbay (artistiek directeur, Kunstenfestivaldesarts), Karima Boudou (kunsthistoricus, curator), Diana Campbell (artistiek directeur, Samdani Art Foundation; directeur van wereldwijde initiatieven, Hartwig Art Foundation), Barbara Cuglietta (directeur, Joods Museum van België), Ayoko Mensah (curator, Huis van de Europese Geschiedenis), Lucy Pereira (verzamelaar), Raphaël Pirenne (professor, erg), Xavier Rey (directeur, Centre Pompidou) en Maria Inès Rodriguez (directeur, Nicole & Walter Leblanc Foundation).

Foto: Sepideh Farvardin

Playground

Assemble

Op de eerste verdieping, weg van de drukte van de centrale routes, creëerde het collectief Assemble in opdracht van Kanal een 700 m2 grote speelplek voor iedereen vanaf 4 jaar. De hoofdruimte is een imaginair landschap van heuvels die verwijzen naar de kolenhopen die ooit over het kanaal werden vervoerd, maar ook naar vulkanen en verre planeten. Touwen, banden, maskers en andere losse elementen nodigen kinderen uit om ongeremd te experimenteren. Het landschap grenst bovendien aan een workshopruimte waar spel, beweging en intergenerationele ontmoeting centraal staan.

Het ontwerp vertrekt vanuit de wereld van kinderen en werd ontwikkeld in nauwe samenwerking met scholen uit de omliggende wijken. Het is geïnspireerd op Britse en Scandinavische naoorlogse avontuurlijke speelplaatsen die door kinderen zelf werden vormgegeven, en op “playscapes” van 20e-eeuwse kunstenaars en architecten. Het benadrukt de fundamentele rol van spel als bron van vrijheid, verbeelding en transformatie, in de samenleving én binnen Kanal.

Het project is een samenwerking tussen Kanal-Centre Pompidou en Kanal Architecture.

Over de kunstenaar

Assemble is een collectief van architecten en kunstenaars. Ze realiseren projecten variërend van stadsvernieuwing tot culturele ruimtes, vaak in nauwe samenwerking met lokale gemeenschappen. Ze staan bekend om hun experimentele aanpak, hun aandacht voor context en hun inzet om de architectuurpraktijk te herdefiniëren. Samen met hun zusterproject PlayWorkStudio onderzoeken ze het ontwerp van ruimtes en praktijken voor vrij spel. In 2015 wonnen ze de Turner Prize voor hun werk met de Granby Four Streets Community Land Trust in Liverpool.

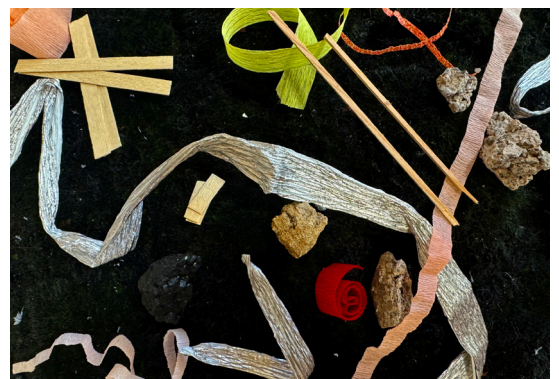
Cuatoren

Gregory Castera, Curator-at-large / Projectleider ‘learning from the commons’, Kanal-Centre Pompidou en Nikolaus Hirsh, Artistiek directeur, Kanal Architecture

Play sessions door Assemble.
Foto: Jan Locus

Loose elements
for the playground.
Foto: Assemble

Community print room

WERKER Collective

28.11.2026—31.12.2028

Atelier 2

Vanaf de opening tot en met 2028 presenteert WERKER Collective net naast de iconische showroom een community print room in Kanal. Een ruimte voor samenwerking en co-creatie die tegelijk als ontmoetingsplek, bibliotheek en werkplaats voor risografie, houtsnede en zeefdruk fungeert.

Met de drukkerij wil WERKER een coöperatief publicatieplatform creëren dat onafhankelijke initiatieven ondersteunt, collectief auteurschap en zelfrepresentatie omarmt en middelen en opbrengsten eerlijk verdeelt. Het wil via self-publishing en collectieve studie politieke verbeelding stimuleren die emancipeert, en nodigt lokale organisaties en groepen uit om er samen te komen werken, denken en creëren. Sociale solidariteit, woonrecht, rechten van (huishoud)werkkrachten, queer emancipatie en de rechten van gezinnen die buiten de norm vallen, zijn onderwerpen die aan bod kunnen komen.

Over het collectief

WERKER Collective werkt op het raakvlak van arbeid, ecofeminisme en de LGBTQIA+-bewegingen. Het collectief vertrekt vanuit beeld om het dagelijks leven in vraag te stellen, en onderzoekt wat in verschillende politieke contexten zichtbaar wordt en wat juist verborgen blijft. WERKER werd in 2009 in Amsterdam opgericht door Marc Roig Blesa en Rogier Delfos. Sindsdien publiceerde het tien nummers van het *WERKER MAGAZINE* en verkende het uiteenlopende media, van installatie, performance, video, geluid en textiel tot digitale publicaties. Daarnaast ontwikkelt en organiseert het ook community-projecten, zoals leesgroepen, filmavonden, radiopodcasts en workshops rond publiceren. WERKER werkte samen met talrijke instellingen en musea, waaronder het Museu d'Art Contemporani de Barcelona, het Stedelijk Museum Amsterdam, Gropius Bau in Berlijn, Tate Modern en The Showroom in Londen. Ze namen ook deel aan biënnales en manifestaties zoals Manifesta 14 in Prishtina en Sonsbeek 20–24 in Arnhem.

Curator

Bas Hendrikx, Curator participatie, Kanal-Centre Pompidou

WERKER Collective,
***Amator Archives: On
Queer Reproduction***
(2022). Rijksakademie Open
Studios, Amsterdam.
Foto: Sander van Wettum

WERKER Collective,
***A Gestural History of
the Young Worker*** (2023).
General Idea Retrospective,
Gropius Bau, Berlin.
Foto: Luca Giardini

Live arts

Kanal positioneert zich als een museum waar live momenten geen uitzondering zijn, maar een kernonderdeel van zijn identiteit. Waar ze geen aanvulling zijn op tentoonstellingen, maar een volwaardige artistieke dimensie die het museum ritme, adem en wrijving geeft. Live arts bevindt zich op het snijvlak van performance, dans, participatieve praktijken, muziek en geluid – disciplines die het museum niet alleen activeren, maar ook uitdagen.

De opening van Kanal wordt vanuit het Live arts-team opgevat als een collectieve kennismaking met de mogelijkheden van het gebouw en met het museum als een plek voor experiment, bijeenkomsten en co-creatie.

Het volledige live programma voor de openingsmaanden wordt later in 2026 bekendgemaakt. Wat vandaag gedeeld wordt, is een voorproefje: een kleine selectie van partnerschappen en projecten die illustreren hoe live arts worden gepositioneerd binnen Kanal – lokaal verankerd, internationaal verbonden en interdisciplinair.

MolenFest 2025
YouYou Group
Foto: Veerle Vercauteren

MolenFest 2025
Seppe Baeyens - Atelier Leon
Foto: Veerle Vercauteren

Partnerschappen

De voorbije jaren heeft Kanal-Centre Pompidou via het live programma sterke en duurzame samenwerkingsverbanden uitgebouwd met kunstenaars en kunstorganisaties in Brussel en België, en ook internationaal. Het gaat onder meer om terugkerende partnerschappen met het Kunstenfestivaldesarts en het performancefestival TROUBLE, die allebei de komende jaren worden voortgezet. Kanal-Centre Pompidou onderhoudt langdurige banden met de Brusselse lokale scene en zet zich in voor geëngageerde en gemeenschapsgerichte kunst.

Projecten zoals *Struggle Care Joy* van Anna Rispoli en samenwerkingen met het collectief Leon van Seppe Baeyens weerspiegelen die inzet. Kanal-Centre Pompidou werkt ook samen met Maria Lucia Cruz Correia om de Zenne te verkennen, een verborgen maar essentieel element van de stad. Ter gelegenheid van de opening zal ze een ritueel uitvoeren in het Maximiliaanpark, een plek waar er plannen zijn om de Zenne weer open te leggen. Het in Brussel gevestigde koor YouYou Group werkt na een aantal jaren van nauwe samenwerking met Kanal (*Mars*, *Segen* en *Jubel*) aan *Titans*, een nieuwe voorstelling voor de opening. Het werk wordt ontwikkeld in samenwerking met Glossa, een collectief uit Keulen.

Die toewijding aan maatschappelijke betrokkenheid kwam ook tot uiting tijdens de edities van 2024 en 2025 van MolenFest, een festival dat de openbare ruimte in Molenbeek nieuw leven inblies met meer dan 80 activiteiten, waaronder dans, muziek en sociale ingrepen. Kanal speelde een belangrijke rol in de financiering en coördinatie van het festival en benadrukte daarmee de ambities van Molenbeek als kandidaat voor Culturele Hoofdstad van Europa 2030. Die initiatieven gaan verder dan tijdelijke presentaties: ze voeden langetermijnverhalen over de gemeenschap en presenteren het rijke culturele landschap van Brussel aan een breder Europees publiek.

Als onderdeel van zijn internationale activiteiten is Kanal partner en coproducent van het project van Miet Warlop voor het Belgische paviljoen op de Biënnale van Venetië in 2026. Dat wordt in het voorjaar van 2027 in Kanal gepresenteerd.

Kanal is ook actief betrokken bij 25AV, een Europees samenwerkingsverband van vijf gemeenschapsradiozenders.

Miet Warlop and Caroline Dumalin,
IT NEVER SSST (2027).
Foto's: Dries Van den Brande

It Never SSST Miet Warlop

It Never SSST is een levend beeldhouwwerk bedacht door performancekunstenaar Miet Warlop om België te vertegenwoordigen op de Biënnale van Venetië in 2026. Het werk ontvouwt zich als een script met een combinatie van live-actie, groot- en kleinschalige interventies en statische presentaties, en dat binnen een experimenteel, tijdsgebonden tentoonstellingsformaat dat zich in de loop van de biënnale ontwikkelt.

In samenwerking met de Antwerpse organisatie Morpho organiseert Kanal-Centre Pompidou de presentatie in Venetië en zal het in het voorjaar van 2027 een Brusselse versie organiseren in zijn ruimtes.

Miet Warlop staat bekend om haar energieke en absurde artistieke taal, die de grenzen tussen theater, dans en beeldende kunst doet vervagen. Nu is ze dus de eerste performancekunstenaar die voor het Belgische paviljoen werd geselecteerd, maar voordien verwierf ze internationale bekendheid met werken als *Mystery Magnet* en het fysieke concert-ritueel *One Song*. *It Never SSST* is haar meest ambitieuze project tot nu toe, waarin ze haar typerende mix van chaos en zorg vertaalt in een monumentale, locatiegebonden reflectie op de collectieve menselijke aanwezigheid.

Belgisch paviljoen, 61e Biënnale van Venetië, 9 mei–22 november 2026
Kanal-Centre Pompidou, maart 2027

Curator

Caroline Dumalin, Morpho

Project Manager

Guy Gypens, Verantwoordelijke live art programma, Kanal-Centre Pompidou

Kanal organiseert de eerste editie van het 25AV Festival, een Europees platform voor audiovisuele kunst en performance, op initiatief van vijf gemeenschapsradiozenders: Kiosk Radio (Brussel), Radio Raheem (Milaan), Radio 80000 (München), Stegi Radio (Athene) en Infame Radio (Brno).

De kern van het project is een residentieprogramma dat wordt georganiseerd door partnerinstellingen in die vijf steden. Het ondersteunt experimenten, interculturele uitwisseling en de ontwikkeling van nieuwe audiovisuele praktijken. Het programma mondt uit in een multidisciplinair festival, waar 15 projecten – geselecteerd uit meer dan 500 inzendingen in 2025 – in première gaan tijdens twee dagen met livepresentaties die beeldende kunst en geluidskunst combineren.

Kosmos

April 2027

Seppe Baeyens / Leon

Choreograaf Seppe Baeyens verdiept zich al meer dan twintig jaar in intergenerationele relaties en sociale verbanden door middel van beweging. Na een lange carrière als performer en ontwerper bij Ultima Vez, het gezelschap van Wim Vandekeybus, richtte hij Leon op, een nomadische werkruimte en dansgemeenschap in Brussel.

De kern van die praktijk is Atelier Leon, een open, multigenerationele workshop die deelnemers van 3 tot 99 jaar uitnodigt om deel te nemen aan collectieve choreografie, of ze nu eerdere ervaring hebben of niet. Door professionele en niet-professionele dansers samen te brengen, gebruikt Baeyens beweging als een instrument voor sociale interactie.

Kanal-Centre Pompidou werkt sinds 2021 samen met Baeyens en presenteert zijn werk regelmatig in de openbare ruimte, onder meer met voorstellingen als *Mariage*. In coproductie met KVS werkt Kanal-Centre Pompidou aan Kosmos, een nieuwe creatie die in 2027 in première gaat.

FILM

Kunstenarsfilms en bewegend beeld spelen een belangrijke rol in het live programma van Kanal-Centre Pompidou. Ze worden het hele jaar door aangeboden in filmzalen, tentoonstellingsruimtes en openbare ruimtes in de vorm van opdrachten, gecureerde vertoningen, tentoonstellingen op basis van installaties, discursieve evenementen en filmfestivals. Door die waaier van formats biedt Kanal-Centre Pompidou het publiek meerdere toegangspunten tot bewegend beeld, met de klemtoon op artistiek experiment, collectieve ervaring en hedendaags debat.

Film klub

Film klub is een nieuw, community-gedreven programma dat film bekijkt als een sociale en participatieve praktijk. Na een periode van overleg zal Kanal-Centre Pompidou in 2026 leden beginnen aan te werven en de eerste bijeenkomst van het programma organiseren, waarbij deelnemers worden uitgenodigd om samen vorm te geven aan toekomstige activiteiten. Film Klub staat open voor iedereen die geïnteresseerd is in film en creëert een plek voor gezamenlijk leren, discussiëren en samen creëren, waardoor een langdurige betrokkenheid met een divers publiek wordt gestimuleerd.

Film: Expanded

Film: Expanded presenteert film in de vorm van installaties in de tentoonstellingsruimtes en openbare ruimtes van Kanal-Centre Pompidou. In 2027 presenteert Kanal-Centre Pompidou een nieuw werk van Eglė Budvytė, gemaakt in opdracht van het Litouws Nationaal Kunstmuseum voor het Litouwse paviljoen op de 61e Biënnale van Venetië en gecoproduceerd door Kanal-Centre Pompidou. Het werk is opgezet als een installatie met bewegende beelden op drie kanalen. In België gaat het in première bij Kanal in mei 2027, wat de eerste vertoning zal zijn na Venetië, waar de presentatie werd gecureerd door Louise O'Kelly. De film is gebaseerd op het onderzoek van de 20e-eeuwse antropologe en archeologe Marija Gimbutas naar de spiritualiteit van het neolithicum en vertaalt archeologisch materiaal naar animistische gebeden door middel van stem, zang en beweging.

Film as told by ...

Film as told by ... is een maandelijkse reeks die alternatieve perspectieven biedt op de geschiedenis en de toekomst van het bewegende beeld. Dit programma nodigt kunstenaars en filmmakers uit om premières voor te stellen, werken in uitvoering, baanbrekende films en hybride formats zoals lezingen, performances, livemuziek en voordrachten. De reeks brengt opkomende stemmen en gevestigde figuren samen en onderzoekt hoe film zich blijft ontwikkelen, over disciplines, technologieën en generaties heen. Het eerste programma in de reeks wordt op 27 januari 2027 gepresenteerd door de Oscargenomineerde kunstenaar en filmmaker Johan Grimonprez.

Naast die kernactiviteiten gaat Kanal samenwerken met filmfestivals in Brussel en met kunstenaars om filmvertoningen voor kinderen en families te ontwikkelen. Zo zorgt het ervoor dat het programma voor bewegend beeld een publiek van alle leeftijden bereikt en blijft groeien door dialoog, samenwerking en gedeelde ervaringen.

Publiekswerking

Kanal doet er alles aan om inclusief en toegankelijk te zijn en nauw verbonden te blijven met zijn lokale context. Het museum is geworteld in de sociale, culturele en talige diversiteit van Brussel en omarmt de specifieke behoeften van zijn publiek – van regelmatige cultuurbezoekers tot voor wie een museumbezoek nieuw is. Kanal ontwikkelt een brede waaier aan tools, activiteiten en programma's om de betrokkenheid te vergroten bij scholen, gezinnen, kunstenaars, professionals en vele anderen. Centraal in de aanpak staan co-creatie, participatie en dynamische bezoekerservaringen. Het publiek wordt actief uitgenodigd om op verschillende manieren deel te nemen, bij te dragen en zich de ruimtes van Kanal eigen te maken. Door middel van partnerschappen, off-site projecten en digitale initiatieven streeft Kanal er voortdurend naar om in contact te komen met een nieuw en uiteenlopend publiek.

Scholen, kinderen, gezinnen en jongeren

Kanal wil samen met zijn publiek groeien en richt zich daarbij nadrukkelijk op jongeren. Het doel is om jaarlijks ongeveer 50 000 kinderen en jongeren te bereiken en zich op te werpen als langetermijnpartner voor scholen in Brussel, Vlaanderen en Wallonië.

Het afgelopen jaar heeft Kanal een uitgebreid outreach-programma uitgerold en relaties opgebouwd met het lokale onderwijsnetwerk. In totaal hebben 27 scholen – van kleuterscholen tot hoger en gespecialiseerd onderwijs en gelegen in de directe omgeving van het museum – kennisgemaakt met het project. Tot nu toe hebben al z'n 5 000 schoolkinderen deelgenomen aan creatieve activiteiten en workshops van Kanal.

Op 25 november 2026, drie dagen voor het museum de deuren opent voor het grote publiek, zullen die duizenden leerlingen de allereerste bezoekers van Kanal zijn en er de kunstwerken in de tentoonstellingsruimtes en publieke ruimtes in preview ontdekken. In de weken, maanden en jaren daarna zullen ze kennismaken met een breed scala aan leer- en speelformats voor scholen, kinderen en gezinnen, waaronder rondleidingen, workshops, vormingssessies en educatieve initiatieven op lange termijn.

*Ruimtes om te spelen,
te leren en te
onthaasten*

Kanal heeft tal van ruimtes waar bezoekers van alle leeftijden kunnen leren, creëren en uitrusten. Die ruimtes bieden de mogelijkheid om even te pauzeren in het museum, terwijl ze toch nauw verbonden blijven met de tentoonstellingszalen en het artistieke programma.

Drie workshopruimtes: omgevingen voor artistieke creatie, experiment en hands-on verkenning voor schoolgroepen, gezinnen en een intergenerationeel publiek.

Rust- en pauzeplekken: speciale ruimtes waar kinderen en gezinnen kunnen ontspannen en het museum op hun eigen tempo kunnen verkennen.

Speelplek: een indoor speelruimte gericht op zelfstandig experimenteren en ontdekken, die van elk bezoek aan het museum een speelse en zintuiglijke ervaring maakt.

*Studenten en
academische
partnerships*

Brussel heeft een uitgebreid academisch ecosysteem. Er zijn ongeveer tien erkende hogere kunstacademies in de stad voor beeldende kunst, design, mode, architectuur, podiumkunsten, film en muziek. Daarnaast zijn er een twintigtal instellingen voor hoger onderwijs die actief zijn op artistiek, cultureel, sociaal en pedagogisch gebied en die elk jaar duizenden Belgische en internationale studenten verwelkomen. Dat landschap wordt verder versterkt door de grote universiteiten ULB, VUB en UCLouvain.

Kanal beschouwt studenten als een belangrijk deel van zijn publiek en als actieve bijdragers aan het intellectuele leven van het museum. Het ging al verschillende samenwerkingsverbanden aan om specifieke programma's te ontwikkelen die aansluiten bij de curricula en de pedagogische praktijken van de partnerinstellingen. Er zijn onder meer lopende samenwerkingen met de Brusselse instellingen ULB, VUB, ArBA-EsA, La Cambre, l'École de Recherche Graphique (erg) en Saint-Luc. Met die samenwerkingsverbanden wil Kanal zich positioneren als een essentiële plek voor experiment, onderzoek en productie, waar studenten ideeën, methodologieën en formats kunnen uittesten in dialoog met artistieke en institutionele praktijken.

Huiswerkbegeleiding

Kanal gaat ook naschoolse huiswerkbegeleiding organiseren in samenwerking met Université des Familles. Dat is een Brusselse organisatie voor onderwijsondersteuning die kinderen en jongeren helpt bij de ontwikkeling van hun studievoordigheden, bij hun persoonlijke ontwikkeling en bij hun motivatie, om zo schooluitval en schoolverloop te voorkomen. Naast studieondersteuning wordt in het programma ruimte gemaakt voor artistieke ervaringen. Dat zijn momenten voor expressie, nieuwsgierigheid en empowerment.

Daarnaast wordt één dag per week gewijd aan digitale ondersteuning voor volwassenen die digitaal uitgesloten dreigen te worden, om de ongelijkheid op het gebied van toegang tot nieuwe technologieën te verminderen. Met dit initiatief wil Kanal ongeveer 3 000 kinderen en volwassenen per jaar verwelkomen, voor activiteiten die drie keer per week plaatsvinden.

Kanal Generation

In maart lanceert het museum Kanal Generation, een initiatief dat jongeren toegang wil geven tot culturele beroepen. Elk jaar nemen 12 deelnemers tussen 16 en 24 jaar, geselecteerd via een open oproep, deel aan een programma van workshops, masterclasses en professionele ontmoetingen, zowel binnen Kanal als daarbuiten.

Samen met medewerkers van Kanal en externe mentoren ontwerpen en produceren de deelnemers gezamenlijk een terugkerend evenement voor hun leeftijdsgenoten. Zo doen ze praktische ervaring op met culturele productie, bemiddeling en programmering, en bouwen ze tegelijkertijd een professioneel netwerk en kritische vaardigheden op.

Participatieve publiekswerking en interpretatie

De tentoonstellingen en activiteiten van Kanal worden ondersteund door uitgekiende interpretatietools die een rijke en toegankelijke interactie met de kunstwerken mogelijk maken. Zaalteksten en bezoekersgidsen worden door het Kanal-team geschreven in duidelijke, precieze en inclusieve taal en zijn steeds aangepast aan verschillende doelgroepen, waaronder kinderen, schoolgroepen en bezoekers met bijzondere noden.

De speciaal opgeleide gidsen en publiekswerkers van Kanal – die de diversiteit van Brussel weerspiegelen – zijn overal in het museum te vinden om bezoekers te informeren, rond te leiden en actief te betrekken. Ze beantwoorden vragen, geven rondleidingen en brengen discussies over individuele kunstwerken op gang. De meeste bezoekerstoelen worden samen met kunstenaars, onderwijsprofessionals en partners uit de gemeenschap ontwikkeld, zodat er verschillende perspectieven aan bod komen in het interpretatieproces.

In aanloop naar de opening is publiekswerking samenwerkingen aangegaan met lokale culturele spelers, waaronder:

Habitant·es des Images, een groep kunstenaars die nauw betrokken is bij participatieve gemeenschapsprojecten in Molenbeek en de Noordwijk. Om de kandidatuur van Molenbeek om in 2030 Culturele Hoofdstad van Europa te worden kracht bij te zetten, organiseerde het collectief een reeks artistieke wandelingen langs het kanaal, geïnspireerd door werken uit de Pompidou-collectie en de tentoonstelling *A truly immense journey*.

Ras El Hanout is een theatergezelschap uit Molenbeek dat jonge makers tussen 18 en 30 jaar uitnodigde om aan de slag te gaan met topstukken uit de collectie en de werken te herinterpreteren door middel van eigenzinnige performances.

Bruxelles Nous Appartient / Brussel Behoort Ons Toe bouwt aan een geluidsarchief dat het collectieve geheugen van Brussel wil vastleggen en bewaren. Ze werken samen met Julie Rodeyns (Visual Dialogues), een expert op het gebied van publiekswerking, en stimuleren de dialoog tussen de Kanal-collectie en de inwoners van Brussel door middel van laagdrempelige interpretatiemethodes.

Samen proeflezen en peer reviews

Kanal betreft zijn publiek en partners actief bij het maken van tentoonstellingen. Om de toegankelijkheid van zaalteksten te verbeteren, werkte het team van Kanal samen met 200 leerlingen van vier Brusselse scholen in de buurt. Samen namen ze kunstwerken en labels uit *A truly immense journey* onder de loep om concepten en woorden te identificeren die misschien moeilijk te begrijpen zijn.

De deelnemende scholen zijn onder andere het Athenée Royal Toots Thielemans, Collège de la Fraternité, Institut Bischoffsheim en Institut Saint-Boniface Parnasse.

Eveneens voor de tentoonstelling *A truly immense journey* ontwikkelde Kanal samen met Amnesty International België een set interactieve interpretatietools rond het thema mensenrechten en internationaal recht. In de context van *An infinite woman* werkt Kanal dan weer samen met de hogeschool erg en meer bepaald met professor Peggy Pierrot om onderzoek te doen naar de theorie van *critical fabulation* – een concept dat centraal staat in de tentoonstelling – waarbij er samen met studenten wordt gewerkt op archieven op basis van narratieve speculatie.

Daarnaast wordt er ook gewerkt aan een reeks lexicons en stijlguides die het gebruik van een gedeelde taal promoten, waarbij belangrijke maatschappelijke thema's worden aangekaart. De naslagwerken werden ontwikkeld in samenwerking met Franstalige en Nederlandstalige organisaties in Brussel en zijn bedoeld voor museumteams en onderwijs- en socio-culturele organisaties die inclusieve en precieze taal willen gebruiken om een divers publiek aan te spreken. Kanal maakte al lexicons rond gender en seksuele diversiteit, rond migratie en rond anti-ableisme. Er schreven talrijke partnerorganisaties mee, waaronder Genres pluriels, Troebel, MatchBelgium, Rainbow Nation, Sophia, Tels Quels, Musée des Migrations, la Voix des Sans Papiers, Exil-s et Création-s, le Foyer Selah, le Centre Bruxellois d'Action Interculturelle, RABKO, Eqla, Frida, Arts et Marges, Ateliers Indigo, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Pigment en Kuumba. Als onderdeel van het project wordt er samen met Open Source Publishing een wiki gemaakt, die in 2026 gelanceerd wordt. Het doel is om iedereen gratis en onbeperkt toegang te geven tot de taalhulpmiddelen en tools, terwijl de

Kanal in de klas.

Foto: Veerle Vercauteren

Workshop met Exil-s et Création-s

Foto: Veerle Vercauteren

partners samen verder sleutelen aan de content. Er zullen in het museum ook publieke discussies worden georganiseerd over de termen in de lexicons, in samenwerking met partnerorganisaties en de exposerende kunstenaars. Tijdens die evenementen zullen er live schrijf- en redactiesessies worden gehouden samen met Open Source Publishing.

Communities in residence

Door proactief werk en dialoog bouwt Kanal ook aan langdurige samenwerkingen met lokale verenigingen. Het museum wil een kader voor co-programmering creëren door driejarige partnerschappen aan te gaan met organisaties en makers uit de buurt, waarbij Kanal infrastructuur, productiemiddelen en kennis ter beschikking stelt die zijn afgestemd op hun praktijken en noden. De partners worden uitgekozen op basis van hun sociaal-artistieke benadering, waardoor waardevolle synergiën ontstaan tussen artistieke creatie en maatschappelijk engagement, en ruimte wordt gemaakt voor ontmoeting, experiment en wederzijds leren.

Momenteel werkt Kanal structureel samen met twee organisaties:

La Voix des Sans Papiers, binnen het programma Exil-s et Création-s, en samen met hogeschool erg en Saint-Luc. Deze samenwerking begon meer dan twee jaar geleden en is sindsdien uitgegroeid tot een sterk partnerschap.

Samusocial, samen met kunstenaar Vincen Beeckman. Voor het tweede jaar op rij steunt Kanal het belangrijke bewustmakingswerk van Beeckman, die zich inzet voor mensen in een situatie van dakloosheid.

Highlights voor de opening

In de aanloop naar de opening brengt Kanal een koor van 200 tot 300 zangers samen die het polyfone karakter van Brussel uitdragen. Onder leiding van de Brusselse muzikant en koorleider François Vaiana en met hulp van vier andere koorleiders met verschillende muzikale achtergronden, komen tientallen amateurkoren en zangers samen om de opening van het museum te vieren.

Met Museum in the making stelt Kanal de rol van een museum voor moderne en hedendaagse kunst in de stad in vraag, en dat vanaf het prille begin. Via een reeks workshops, georganiseerd in samenwerking met gemeenschaps- en culturele centra in Brussel, worden bewoners uitgenodigd om hun ideeën, verwachtingen en verhalen over het museum en het collectieve geheugen te delen. Het project wordt ontwikkeld in samenwerking met verschillende partners, waaronder Les Ateliers des Tropiques, N22 en La concertation.

Toegankelijkheid

Toegankelijkheid is essentieel voor Kanal. Iedereen is er welkom. Het museum heeft een langetermijnstrategie ontwikkeld die inzet op continuïteit, evolutie en voortdurende monitoring, waarbij toegankelijkheid en inclusie een centrale plaats krijgen in alle aspecten van het werk. De aanpak is

gebaseerd op vier principes: vertegenwoordiging, mensgericht ontwerp, anti-discriminatie en culturele relevantie binnen de diverse en meertalige kruispuntcontext van Brussel.

In 2023 werkte Kanal samen met Access-i, de officiële instantie voor toegankelijkheidscertificering in Franstalig België, om ervoor te zorgen dat het museum al voor de opening aan alle toegankelijkheidsnormen voldoet. Maar het museum wil verder gaan dan zijn wettelijke verplichtingen en heeft daarom in 2025 een accessibility board opgericht. Deze externe adviesraad bestaat uit mensen die persoonlijke ervaring hebben met een beperking en doet aanbevelingen over de architectuur, bewegwijzering, inrichting en programmering. De leden helpen ervoor zorgen dat toegankelijkheid niet als een extraatje wordt gezien, maar als een fundamenteel onderdeel van het museum. De accessibility board is samengesteld uit een evenwichtige mix van Franstalige en Nederlandstalige experts en brengt uiteenlopende perspectieven samen, waaronder belangenbehartiging voor mensen met een beperking, crip-activisme en juridische expertise.

De leden van de accessibility board zijn Cléon Angelo, Xander Berbé, Fien Criel, Laurent Duquesne en de non-profitorganisaties Créahmbxl en Symfoon.

CIVA wordt Kanal Architecture

CIVA wordt het museum voor architectuur, landschap en stedelijke ecosystemen van Kanal, onder de naam Kanal Architecture.

Die naamsverandering gaat samen met de verhuizing van CIVA naar Kanal, een belangrijke mijlpaal in het bestaan van de stichting. Meer dan om een louter administratieve of symbolische overgang gaat het om een schaalvergroting en een bevordering van de zichtbaarheid, die een nieuwe dimensie opent in de geschiedenis van CIVA.

Sinds 2016 heeft CIVA zich geprofileerd als een toonaangevende wetenschappelijke en culturele speler, bekend om zijn baanbrekende tentoonstellingen en publieksprogramma's, zijn unieke collecties, en zijn veelzijdig onderzoek en publicaties. Door zich aan te sluiten bij Kanal verhoogt CIVA zijn impact en kan het een breder en meer divers publiek bereiken, zowel in Brussel en in België als internationaal.

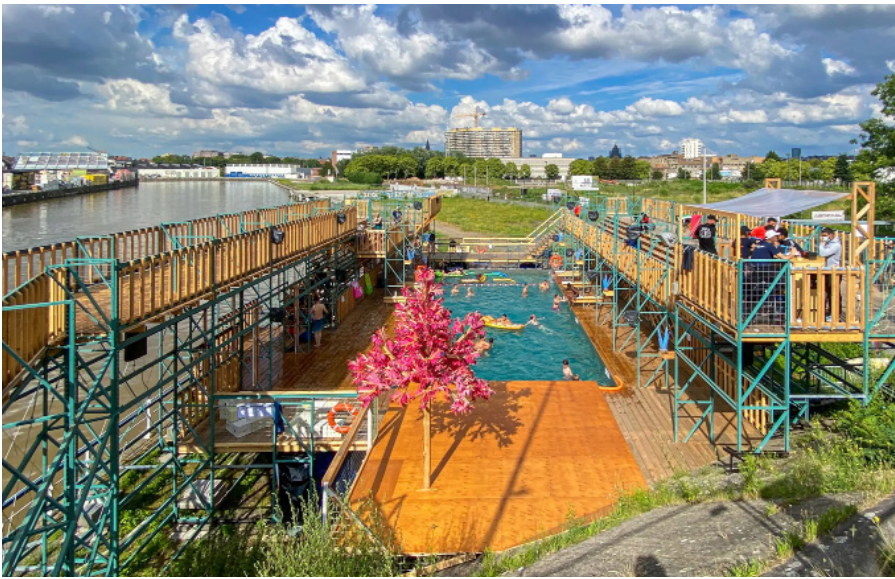
*Een belangrijke kans:
van locatie veranderen,
het publiek verbreden*

De integratie in Kanal biedt uitzonderlijke mogelijkheden om de missie van het museum verder te ontwikkelen. Kanal Architecture is gelegen op een iconische, centrale en gemakkelijk bereikbare locatie, en het maakt deel uit van een grootschalig cultureel project met internationale uitstraling, op het raakvlak van disciplines en publieken.

Die nieuwe context stelt Kanal Architecture in staat om zich volledig tot het grote publiek te richten en tegelijkertijd de dialoog met architecten, landschapsarchitecten, vorsers en activisten verder te zetten. De verhuizing naar Kanal versterkt zo het vermogen van het museum om kennis te verspreiden, het debat te voeden en architectuur een centrale plaats te geven binnen maatschappelijke uitdagingen.

Kanal Architecture Collecties

POOL IS COOL, Decoratelier
Jozef Wouters (2024).
Openluchtzwembad

*Kanal Architecture:
een museum om
te begrijpen hoe we
samenleven*

Onder de naam Kanal Architecture stelt het museum duidelijk wat zijn werkingssfeer is: architectuur, landschapsarchitectuur, stedenbouw en stedelijke ecosystemen, vanuit een transdisciplinaire invalshoek. Architectuur wordt hier altijd aangesneden als een cultureel, sociaal en milieugegeven, onlosmakelijk verbonden met de grote metamorfoses van vandaag.

Via tentoonstellingen, publieke programma's, onderzoek, publicaties en publiekswerking verkent Kanal Architecture de verbanden tussen bebouwde ruimtes, milieu, samenleving en manieren van leven. Het museum fungeert als een plek voor kritisch denken en dialoog, met aandacht voor de diversiteit aan standpunten en voor de uitdagingen van de 21e eeuw, met name klimaat en milieu en sociale en culturele kwesties.

*Dynamische collecties
gericht op de toekomst*

De collecties van CIVA vormen de basis van Kanal Architecture. Bij Kanal worden ze zichtbaarder en toegankelijker, en ze worden er ook met een nieuwe blik bekeken. Het museum bevraagt zijn archieven en documentatie in het licht van hedendaagse debatten en beschouwt ze als levende bronnen die het heden kunnen verhelderen en nieuwe perspectieven op de toekomst kunnen openen.

Continuïteit en ambitie

CIVA wordt dus Kanal Architecture, maar dat verandert niets aan de fundamentele missies van de instelling: het maakt ze alleen duidelijker, zichtbaarder en toegankelijker. Met de integratie wil het museum voor architectuur, landschap en stedelijke ecosystemen zijn rol en zijn ambitie versterken als een open en inclusieve speler, ten dienste van de samenleving en betrokken bij de debatten die de stad en de wereld bezighouden.

Met Kanal Architecture krijgt Brussel een museum dat architectuur en landschap als belangrijke collectieve uitdagingen beschouwt, in voortdurende dialoog met zijn publiek.

De stichting van openbaar nut CIVA werd in 2016 opgericht op initiatief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, door de fusie van vijf verenigingen: CIVA vzw, de vzw Archives d'Architecture Moderne, de Fondation pour l'Architecture, Bibliotheek René Pechère en het Centrum Paul Duvigneaud. In 2017 werd ook de vzw Sint-Lukasarchief erbij gevoegd.

*De artistieke visie van
Kanal Architecture*

Kanal Architecture is een museum dat de manieren onderzoekt waarop we samenleven – in een diverse regio als Brussel, en binnen een bredere internationale context. Vanuit een uitgesproken transdisciplinaire benadering brengt het museum moderne en hedendaagse architectuur, landschapsarchitectuur en stedelijke ecosystemen samen, en belicht het hoe die disciplines de samenleving mee vormgeven.

Kanal Architecture wordt het nieuwe forum voor debat over de stad. Via een ambitieus tentoonstellingsprogramma en een uitgebreid publieksprogramma met lezingen, debatten en workshops stimuleert het museum onderzoek, reflectie en dialoog bij een uiteenlopend publiek. Daarnaast ontwikkelt het museum publicaties die die inzichten verder verdiepen en verspreiden. De gerenommeerde collecties van Kanal Architecture – met meer dan 500 archieffondsen en 65 000 publicaties – vormen een essentiële bron voor onderzoek, tentoonstellingen en publiekswerking.

Altijd nieuwsgierig en vooruitkijkend onderzoekt Kanal Architecture hoe architectuur het hedendaagse leven vormgeeft en in de toekomst kan blijven transformeren.

*De collecties van
Kanal Architecture*

Kanal Architecture biedt uitgebreide collecties aan in de vorm van archieven en een bibliotheek. Ze tellen meer dan 500 archieffondsen die getuigen van de rijkdom en diversiteit van architectuur, steden en landschappen in Brussel en België. In die fondsen worden de nalatenschap en de visies van architecten, landschapsarchitecten, stedenbouwkundigen, binnenhuisarchitecten en ingenieurs verzameld, met ronkende namen zoals Jos Bascourt, Victor Bourgeois, Renaat Braem, de familie Brunfaut, Jules Buyssens, Alban Chambon, Antoine Courtens, Jacques Cuisinier, Paul Duvigneaud, Jean-Jules Eggericx, Simone Guillissen-Hoa, Eliane Havenith, Louis Herman De Koninck, Huib Hoste, Henry Lacoste, René Pechère, de familie Polak, Robert Puttemans, Simone en Lucien Kroll en tal van anderen.

Ook de archieven van danser en choreograaf Akarova vormen een waardevolle schat.

De bibliotheek huisvest een rijke en gevarieerde collectie van bijna 65 000 oude en hedendaagse werken, en enkele honderden tijdschriften en documentatiedossiers gewijd aan architectuur, landschapsarchitectuur, stedelijke ecosystemen, erfgoed, interieurarchitectuur, tuinen en stedenbouw.

Kanal Architecture verzamelt actief nieuwe archieffondsen en boeken en biedt ook tal van diensten om dat soort bronnen breed toegankelijk te maken.

A great good place

Atelier Kanal

*(EM2N, Zurich, noAarchitecten, Brussel
en Sergison Bates architects, London)*

Kanal, een *third place*

De voormalige Brusselse Citroën-garage (gebouwd in 1933-34) bestaat uit de iconische showroom en de grote achterliggende fabriekshal. Dit geheel wordt getransformeerd tot Kanal: een genereus publiek interieur gericht op culturele productie. Kanal biedt onderdak aan beeldende kunst en architectuur, dans, theater, film en muziek. Daarnaast wordt Kanal ook een ontmoetingsplek voor de Brusselaars.

Kanal kan worden omschreven als een *Third Place*, zoals oorspronkelijk geformuleerd door de stadssocioloog Ray Oldenburg in zijn boek *The Great Good Place* (1989). Hiermee verwijst hij naar publieke plaatsen waar mensen tijd doorbrengen naast hun thuis (de *first place*) en hun werk of school (de *second place*); een vertrouwde plek zonder de noodzaak tot consumptie. Kanal als *Third Place* nodigt burgers, organisaties, collectieven en gemeenschappen uit om zich grote delen van het gebouw toe te eigenen voor productie, voorstellingen, evenementen of informele bijeenkomsten. Het “kunstmuseum” behoort niet langer enkel toe aan gecureerde kunst, maar wordt onderdeel van de stad en haar weefsel. In die zin wijkt Kanal af van het traditionele museum en biedt het in plaats daarvan een plek van samenkomst, als antwoord op de toenemende afwezigheid van publieke ruimte en openbare gebouwen in onze hedendaagse steden.

Kanal, vertrouwen wat er al is

Kanal is een toonbeeld van hergebruik en herbestemming. De voormalige Citroën-garage vormt het uitgangspunt in haar bestaande toestand. Gelegen langs het kanaal en op loopafstand van het Brusselse stadscentrum, biedt een gebouw van deze schaal (100 × 200 meter) ongeëvenaarde mogelijkheden die met een nieuwbouw moeilijk te realiseren zouden zijn.

In plaats van het stellen van een spectaculair gebaar, neemt het architectuurproject een houding van ‘Radicaal Optimisme’ aan – open en niet-determinerend, spontaan en instinctief. Hierdoor neemt het gebouw opnieuw een prominente plaats op in Brussel. Het bestaande interieur is een mooi voorbeeld van industriële fabrieksarchitectuur, terwijl de elegante, naadloze gordijngewels een heldere expressie zijn van het vroege modernisme. De ambitie van het project is om te vertrouwen in de staat van het gebouw zoals aangetroffen in 2017. Het industriële karakter en de vele historische lagen van gebruik worden omarmd, zonder op zoek te gaan naar de pure staat van het ‘origineel’.

De huidige transformatie baseert zich op een zachte aanpak en een doelbewuste economie van middelen, terwijl er nieuwe architecturale volumes worden toegevoegd die het bestaande ensemble transformeren om nieuwe en gevarieerde ruimtes te creëren. Deze empathische houding is leidend geweest voor zowel de conceptuele strategie als de detaillering, en heeft alle beslissingen beïnvloed, van bouwmethodes tot materiaalkeuzes.

Kanal, een horizontaal “museum”

Kanal is een horizontaal, uitgestrekt gebouw met publieke ruimtes, nissen en plekken om te werken of te dwalen, na te denken of te spelen of gewoon wat rond te hangen met vrienden. De bestaande kruisvorm van 18 meter brede straten die door het voormalige fabrieks- en showroomcomplex snijdt, heeft ingangen aan elk van de vier gevels, waardoor alle activiteiten van Kanal met elkaar en met de stedelijke ruimte errond worden verbonden. Samen met de piano nobile, een aanéenschakeling van open ruimtes op de eerste verdieping, beslaat dit bijna de helft van de totale oppervlakte van het gebouw, een ongeprogrammeerde publieke ruimte die de verschillende gebruikers zich kunnen toe-eigenen.

De iconische voormalige showroom, een 24 meter hoge structuur van glas en staal en hét symbool van de Citroën-fabriek, is georiënteerd naar het stadscentrum en fungeert als het publieke gezicht van Kanal. Grote delen van de gevel op de begane grond kunnen worden geopend om het interieur naadloos te verbinden met het heringerichte Saincteletteplein. De showroom zal nu eens als overdekt plein functioneren, dan weer als plaats voor kunstinstallaties, events en concerten. Op een hooggelegen niveau bevindt zich een restaurant en het vrij toegankelijk dakterras biedt een bar en panoramisch uitzicht over Brussel.

Kanal, drie op maat gemaakte huizen

Om te voldoen aan de structurele en klimatologische eisen voor hoogwaardige tentoonstellingsruimtes, zijn er drie nieuwe “huizen” in het uitgestrekte volume geplaatst. Eén huis herbergt een groot auditorium met daarboven de kantoren, het tweede huisvest Kanal Architecture (voorheen CIVA) en het derde het nieuwe museum voor moderne en hedendaagse kunst. De vijf niveaus van dit museum bieden elk een kolomvrije tentoonstellingsruimte van 725 m², wat diverse scenografieën, configuraties en verbindingen mogelijk maakt. De 7 meter hoge ondergrondse galerie heeft ook een eigen directe toegang vanaf het kanaal, zodat deze ruimte als een zelfstandige locatie kan worden gebruikt. Sommige galeries hebben directe verbindingen met aangrenzende ateliers, andere staan op zichzelf, profiteren van direct of indirect natuurlijk daglicht en uitzicht op het kanaal en de stad. Het CIVA bevat tentoonstellingsruimtes op de begane grond en de zeer waardevolle archieven verspreid over verschillende verdiepingen, met een consultatiecentrum en een stille bibliotheek naast een studieruimte en een boekenwinkel.

Kanal, een seizoensgebonden organisme

Het uitgestrekte industriële dak werd uitgerust met hoogwaardige isolatie en 4 000 m² zonnepanelen, terwijl de 425 meter lange glas- en staalgevel van de fabriekshal zorgvuldig werd gerestaureerd en geoptimaliseerd met een enkele laag vacuümglas. De energiestrategie, ontwikkeld in samenwerking met Buro Happold en Bureau Greisch, definieert drie klimaatzones. Het publiek interieur (54% van de oppervlakte) biedt seizoensgebonden comfort met overvloedig daglicht en gestuurde natuurlijke verluchting. De twee nieuwe monolithische tentoonstellingshuizen (21% van de oppervlakte) leveren hoogwaardige klimaatprestaties voor tentoonstellingen van wereldklasse. De tussenliggende glazen galerijruimtes fungeren als thermische buffers tussen deze uitersten, wat zorgt voor een maximale energie-efficiëntie in het hele gebouw.

Kanal, gedeeld auteurschap

Met Kanal worden de conventies van het signatuurgebouw door één beroemde architect uitgedaagd. Als een architectenpraktijk opgericht door drie architectenbureaus – EM2N, noAarchitecten en Sergison Bates architects – die samenwerken onder één naam, Atelier Kanal, zijn de architectuur en het interieur ontworpen op basis van gedeeld auteurschap. Het team van Atelier Kanal is gevestigd in Brussel en werkte de eerste twee jaar vanuit de Citroën-fabriek zelf, in nauwe samenwerking met de opdrachtgever, de Stichting Kanal.

Dit open, collaboratieve ontwerpproces is voortgezet bij het ontwerp en de ontwikkeling van het op maat gemaakte Kanal-meubelsysteem, compatibel met Open Structures, en het kleurconcept, in samenwerking met kunstenaar Sarah Smolders. Atelier Kanal nodigde ook Chevalier Masson uit voor het ontwerp van specifieke gordijnen, Jan Minne voor de (mist)tuin bij de kantoren en Cartlidge Levene voor de vaste signalisatie en bewegwijzering. Het gebouw als forum voor ideeën en gedeelde ambities is verder uitgebreid door de Stichting Kanal die andere ontwerpers de opdracht gaf voor de interieurinrichting van de leeszaal en boekenwinkel, het restaurant, de brasserie, de cultuurmarkt en een speelplek.

Kanal, het kunst- en architectuurmuseum van de 21e eeuw is daardoor niet langer het werk van “één hand”, maar per definitie van “meerdere handen”, geleid door de visie die Atelier Kanal en de Stichting Kanal samen bleven ontwikkelen. Dit creatieproces is expliciet bedoeld om te worden voortgezet nadat de ontwerpers het podium hebben verlaten.

Kanal is een uitnodiging aan alle kunstenaars, curatoren, burgers, bezoekers en medewerkers om Kanal te blijven herprogrammeren, herdenken en herontwikkelen volgens de behoeften van alle toekomsten die nog komen.

Kanal toont hoe architectuur de museumtypologie opnieuw kan uitvinden, niet enkel als een plek voor kunst, maar als een podium voor de stad Brussel en haar burgers – *A great good place*.

Onze sponsors

Perscontact Kanal-Centre Pompidou

David Salomonowicz

dsalomonowicz@kanal.brussels

0032 476 30 75 54

Perscontact Kanal Architecture (CIVA)

Valérie Roucou

v.roucou@civa.brussels

0032 499 41 25 27

Perscontacten Bolton & Quinn agency

Jane Quinn

jq@boltonquinn.com

+44 (0)7771 858728

Sylvia Ross

sylvia@boltonquinn.com

+44 (0)7512 332430

kanal.brussels/nl/pers